

Nr 33.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om barn utom äktenskap m. m.; given Stockholms slott den 20 januari 1917.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till:

- 1) lag om barn utom äktenskap;
- 2) lag om äktenskaplig börd;
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning;
- 4) lag om adoption;
- 5) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta;
- 6) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;
- 7) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen;
- 8) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen;
- 9) lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman;
- 10) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken;
- 11) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen;
- 12) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning;
- 13) lag om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring;
- 14) lag om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete; och

15) lag om ändrad lydelse av 2 § 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag

om barn utom äktenskap.

Härigenom förordnas som följer:

Om barnets namn.

1 §.

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon franskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är omyndigt, och av barnet själv, om det fyllt aderton år.

Om vårdnad och förmynderskap.

2 §.

Modern have vårdnaden om barnet och vare dess förmyndare.

Äro föräldrarna ense att fadern skall träda i moderns ställe, varde, på anmälan, fadern av rätten förordnad till förmyndare, om han är lämplig.

Finnes modern ej vara lämplig förese barnet, eller dör hon, förordne rätten fadern eller annan till förmyndare för barnet.

Är ej förmyndare förordnad, äge modern, ändå att hon på grund av sin ålder är omyndig, för barnet föra talan, som i 21 eller 34 § sägs, så ock efter vad i 9 eller 11 § föreskrives sluta avtal om underhåll.

Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, må ej betagas tillfälle till umgänge med det, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Nöjes fadern eller modern ej åt vad härutinnan bestämmes av den, som har vårdnaden, skilje rätten dem emellan.

Om underhållsskyldighet.

3 §.

Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphøre ej förr än barnet fyllt femton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.

4 §.

I kostnaden för barnets underhåll tage en var av föräldrarna del efter sin förmåga.

Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, skall betala underhållsbidrag.

5 §.

Fadern vare skyldig att, efter ty med hänsyn till hans och moderns villkor må anses skäligt, bidra till hennes underhåll under sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten. Vid beräkning av detta underhållsbidrag skall hänsyn tagas jämväl till de särskilda kostnader, som orsakas av förlossningen. Medför havandeskap eller amning eller annan vård om barnet avsevärt hinder i moderns förvärvsverksamhet, eller ådrager hon sig sjukdom genom havandeskapet eller nedkomsten, må fadern kunna förpliktas att bidra till hennes underhåll under längre tid än nu sagts, dock högst under fyra månader före och nio månader efter nedkomsten.

6 §.

Är barnet, sedan dess rätt till underhåll enligt 3 § upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att själv försörja sig, vare föräldrarna i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll.

Enahanda underhållsskyldighet åligge barnet emot fader eller moder, som av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig.

7 §.

Underhållsbidrag må bestämmas till olika belopp för särskilda delar av underhållstiden.

8 §.

Betalning av underhållsbidrag skall, där ej på grund av särskilda omständigheter annorlunda bestänmes, erläggas i förskott för kalendermånad. Förskottsbetalning utöver vad nu stadgats eller särskilt blivit bestämt medför ej befrielse att gälda underhållsbidrag för den tid, sådan betalning avser.

9 §.

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller 5 § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevitnad handling och godkännas av barnavårdsmannen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden; dock vare sådant godkännande ej erforderligt i fråga om underhållsbidrag enligt 3 §, där avtalet slutits av annan förmyndare för barnet än modern eller fadern. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, erfordras i varje fall godkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är sagt, må slutas jämväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom.

10 §.

Belopp, som underhållsskyldig genom avtal, varom i 9 § första stycket sägs, åtagit sig att till barnets underhåll utgiva en gång för alla, skall betalas till barnavårdsnämnden; och skall därför genom nämndens försorg hos riksförsäkringsanstalten eller svenskt försäkringsbolag åt barnet inköpas en livränta, lämpad efter de för underhållsskyldigheten stadgade grunder, där ej enligt avtalet hinder möter för sådant inköp eller nämnden eljest finner, att beloppet må på annat lämpligt sätt användas för barnets underhåll.

11 §.

Dör fadern, och har barnet ej, efter vad i 12 § sägs, arvsrätt efter honom, skall det belopp, som erfordras till fullgörande för framtiden av hans underhållsskyldighet emot barnet och modern, före arvs- och testamentslotter utgå av behållningen i boet; dock att barnet icke härigenom må erhålla större del därav än det skulle hava bekommit, om det varit av äktenskaplig börd.

Angående avtal om vad sålunda skall tillkomma barnet gälle vad i 9 § är stadgat för det fall att fadern åtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

Om arvsrätt.

12 §.

Barnet tage arv efter moder och mödernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Efter fader och fädernefränder have barnet ej arvsrätt; ej heller vare de berättigade till arv efter barnet. Är barnet avlat i trolövning, eller hava föräldrarna efter dess avlelse ingått trolövning med varandra, äge dock sådant trolövningsbarn arvsrätt efter fadern och fadern efter barnet; och skall, ändå att vid trolövningen föräldrarna voro så besläktade eller besvägrade, att äktenskap dem emellan måste återgå, eller endera var gift med annan, arvsrätt, som nu sagts, äga rum, där föräldrarna eller en av dem var i god tro.

Om barnavårdsman.

13 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårdsmannen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av faderskapet och, när anledning därtill gives,

av barnets egenskap av trolovningsbarn, samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

Barnavårdsmanen äge att själv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmynderskap ävensom barnets förklarande för trolovningsbarn samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterforskaude eller hörande och för verkställande av delgivningar.

14 §.

Kvinna, som är havande med barn utom äktenskap, bör senast tre månader före den väntade nedkomsten anmäla sitt tillstånd för ledamot av barnavårdsnämnden i den församling, där hon vistas, eller annan, som av nämnden erhållit uppdrag att mottaga dylika anmälningar; och har den, till vilken anmälningen gjorts, att genast underrätta nämnden därom. Är kvinnan kyrkobokförd i annan församling, har nämnden att om anmälningen genast underrätta barnavårdsnämnden därstädes. Det åligger kvinnans föräldrar, husbondfolk och andra i liknande ställning att erinra henne om angelägenheten därav att anmälan, som nu sagts, bliver gjord.

Barnavårdsnämnden i den församling, där kvinnan är kyrkobokförd, eller, om hon ej är i riket kyrkobokförd, där hon vistas, har att, när anmälan, som i första stycket sägs, inkommit eller nämnden erhållit kännedom att barn utom äktenskap blivit fött, till barnavårdsman för barnet förordna därtill lämplig man eller kvinna.

15 §.

Uppdraget att vara barnavårdsman upphöre, när barnet fyllt aderton år, så ock när annan än modern eller fadern förordnats till förmyndare för barnet. Visar sig i annat fall, att behov av barnavårdsman ej längre finnes, må barnavårdsnämnden entlediga barnavårdsmanen utan att förordna ny sådan.

16 §.

Barnavårdsnämnden har att utöva tillsyn å barnavårdsmanens verksamhet samt må, när anledning därtill förefinnes, entlediga honom och förordna ny barnavårdsman.

Finner barnavårdsnämnden med hänsyn till moderns eller barnets vistelseort tillsynen böra överflyttas å annan barnavårdsnämnd, meddele beslut därom och give det ofördröjligen tillkänna för såväl den andra barnavårdsnämnden som barnavårdsmannen.

17 §.

I den ordning, som gäller i fråga om beviljande av medel för barnavårdsnämnds verksamhet, må beslutas anställande genom barnavårdsnämnden av erforderligt antal personer att, efter nämndens för varje särskilt fall meddelade uppdrag, tjänstgöra såsom barnavårdsmän så ock anvisas medel för ersättning åt barnavårdsmän.

18 §.

Närmare föreskrifter om barnavårdsmans verksamhet och tillsynen därå meddelas av Konungen.

19 §.

Över barnavårdsnämnds beslut i fråga, som avses i denna lag, må klagan föras genom besvär hos Konungens befallningshavande sist å tretti-
onde dagen från det klaganden erhöill del av beslutet.

I Konungens befallningshavandes beslut må ändring sökas hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Barnavårdsnämndens eller Konungens befallningshavandes beslut lände, utan hinder av klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda förordnat.

Om fastställande av faderskap och underhållsskyldighet.

20 §.

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publicus, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt vitsordats av modern, vare det erkännande gällande, där ej visas att han ej är barnets fader. Är modern död, eller är hon sinnessjuk, sinnes-

slö eller å okänd ort, skall erkännandet för att bliva gällande i nu stadgad ordning godkännas av barnets förmyndare eller av barnet själv, om det är myndigt.

Erkännes, på sätt nu är sagt, att föräldrarna vid barnets avlelse voro trolovade med varandra eller att de efter avlelsen ingått trolovning med varandra, vare ock det erkännande gällande, där det ej visas vara oriktigt.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

21 §.

Talan om faderskap och om skyldighet för fadern att giva underhåll åt barnet eller modern så ock om barnets förklarande för trolovningsbarn skall anhängiggöras genom stämning å mannen till rätten i den ort, där han bör svara i tvistemål, som röra hans person. Vill käranden hellre stämma till rätten i den ort, där lägersmålet skett, vare ock det tillatet.

Talan må väckas redan före barnets födelse, men må icke före födelsen slutligen prövas.

22 §.

Äger svaranden ej känt hemvist inom riket, och har upplysning ej kunnat vinnas, var han uppehåller sig, må stämningen delgivas på sätt i 11 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken sägs, ändå att fall ej är för handen, som där avses.

Har svaranden gjort anmälan i enlighet med bestämmelserna i tredje och fjärde styckena av sagda paragraf, äge dock vad nu är sagt ej tillämpning.

23 §.

Rätten må, där part det begär, förordna att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

24 §.

Varder målet enligt 12 kap. 3 § rättegångsbalken företaget till avgörande, ändå att svaranden uteblivit, skall vad för sådant fall är stadgat om återvinning ej äga tillämpning.

25 §.

Rätten skall tillse, att en var, som äger att för barnet föra talan, erhåller tillfälle att yttra sig i målet, samt sörja för fullständig utredning,

särskilt beträffande den tid, då uppgivet samlag ägt rum, och de omständigheter, som kunna vara av betydelse för bedömande, huruvida barnet kan vara avlat vid det samlag; och äger rätten för utrednings vinnande införskaffa erforderlig bevisning. Ej vare rätten bunden av parts erkännande. Ed må ej bjudas.

Har rätten förordnat, att part skall personligen inställa sig, och kommer han ej, varde, där så finnes lämpligt, till rätten hämtad.

Erfordras upplysning angående omständighet, vars bedömande förutsätter medicinsk sakkunskap, infordre rätten yttrande av sakkunnig.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgåldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

26 §.

Varder utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet ej avlats vid det samlag.

27 §.

Förekommer anledning därtill att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum.

I beslut om edgång utsatte rätten viss tid, som eden skall avse.

Vad i rättegångsbalken sägs om värjemålsed skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om ed, som förelägges modern.

28 §.

Kan utslag ej omedelbart givas, men är tvist allenast om beloppet av underhållsbidrag, eller föreligga sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, äge rätten på yrkande av käranden förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag.

Sådant förordnande kan när som helst av rätten återkallas.

29 §.

Är å landet stämning uttagen, men har målet ännu ej förevarit vid rätten, äge på ansökan av kåranden, där denne förebringa sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, domaren förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag.

Innan förordnande meddelas, skall tillfälle beredas svaranden att yttra sig över ansökningen.

Har förordnande meddelats, tage rätten vid första rättegångstillfället i målet under omprövning, huruvida förordnandet skall äga bestånd. Det kan jämväl därefter när som helst av rätten återkallas.

30 §.

Förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, gånge i verkställighet lika som laga kraft ägande dom. Slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidrags-skyldighet, gånge på enahanda sätt i verkställighet, där ej rätten annorlunda förordnat.

31 §.

Klagan över rättens slutliga utslag föres genom besvär.

Är part missnöjd med rättens förordnande, varom i 28 § förmåles, eller beslut, varigenom förordnande enligt 29 § förklarats skola äga bestånd, skall särskild klagan däröver föras. Har domaren meddelat förordnande enligt 29 §, må klagan föras hos hovrätten; och varde tiden för besvärs anförande räknad från det klaganden erhöi del av beslutet. Över hovrättens beslut i fråga, som i detta stycke avses, må klagan ej föras.

32 §.

Har svaranden, efter det han på grund av förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit underhållsbidraget, söka åter vad han utgivit men äge av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta efter sex för hundra om året från betalningsdagen.

Ansökan härom skall, för att komma under prövning, inom ett år från det domen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande i det län, där målet avgjordes av underrätt. I Konungens befallningshavandes beslut må ändring sökas hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Den, som mottagit underhållsbidraget, vare ej pliktig att till statsverket återgälda vad av allmänna medel till svaranden utgivits.

33 §.

Har, efter det underhållsbidrag blivit genom avtal eller dom fastställt, väsentlig ändring inträtt i de förhållanden, som därvid voro avgörande, må talan om skälig jämkning i vad sålunda fastställts efter stämning föras vid domstol. Är underhållsbidrag till barn enligt 3 § fastställt att utgå till dess barnet nått viss ålder, vare det ej hinder att göra gällande rätt för barnet att utfå underhållsbidrag för tid, som därefter infaller, ändå att fall ej är för handen, som nyss är sagt.

Talan, som avses i första stycket, må ej föras i fråga om avtal, varigenom underhållsskyldig åtagit sig att till barnets underhåll enligt 3 § utgiva visst belopp en gång för alla.

34 §.

Är den, som uppgives vara fader till barnet, död, må efter stämning å hans arvingar vid den domstol, som har att upptaga tvist om arv efter honom, föras talan om barnets och moderns rätt; och skall i fråga om sådan talan vad ovan stadgats om talan mot mannen i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Övergångsbestämmelser.

35 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Genom denna lag upphävas:

8 kap. 7 och 8 §§ ärvdabalken;

lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder;

kungl. brevet den 17 oktober 1778 angående några författningar till förekommande av barnamord;
så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot denna lags bestämmelser.

36 §.

Denna lag skall, med nedan nämnda undantag, i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl beträffande

1. barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom oäkta; och

2. barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock barn, som födes efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före denna lags trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan lagen trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligt meddela sådant förordnande.

I fråga om barn, som i 1. avses, gälle angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och modernefränder vad i sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder.

Den nya lagens bestämmelser om barnets namn och om arvsrätt skola ej äga tillämpning angående barn, som i 2. avses.

Förslag
till
Lag
om äktenskaplig börd.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Barn, som födes under äktenskap eller å sådan tid efter dess upplösning, att det kan vara avlat dessförinnan, har äktenskaplig börd, där ej, i den ordning nedan sägs, barnet förklaras icke hava sådan börd.

2 §.

Vill mannen vinna förklarande att barnet icke har äktenskaplig börd, instämme sin talan inom sex månader från det han fick kunskap om barnets födelse. Har barnet ej särskild förmyndare, söke mannen hos rätten förordnande av god man att bevaka dess rätt. Är å landet ej rättegångsdag, äge domaren förordna god man att bevaka barnets rätt, intill dess på anmälan av domaren god man av rätten förordnats.

Är mannen sinnessjuk eller sinnesslö, föres talan av förmyndaren.

3 §.

Är mannen död, och har han ej försuttit tid till talan enligt 2 §, må en var, som jämte eller näst efter barnet är berättigad till arv efter honom, föra sådan talan genom stämning inom sex månader, sedan han erhållit kännedom om barnets födelse och om mannens död.

4 §.

Har mannen efter barnets födelse erkänt barnet såsom sitt, äge talan, som nu är sagd, ej rum.

5 §.

Barnet äge efter stämning å mannen eller, där han är död, å dem som jämte eller näst efter barnet äro hans arvingar, föra talan om sin börd. Är barnet omyndigt på grund av sin ålder eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av förmyndaren, om särskild sådan är förordnad, och eljest av god man, som rätten på anmälan av barnavårdsnämnden förordnar att bevaka barnets rätt.

6 §.

Rätten har att sörja för fullständig utredning och äger för sådant ändamål införskaffa erforderlig bevisning. Modern varde i målet hörd, där det kan ske. Ej vare rätten bunden av parts erkännande. Ed må ej bjudas.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgåldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

Rätten må, där part det begär, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

7 §.

Käromålet må ej bifallas, med mindre det visas, att barnet icke kan vara avlat av mannen; dock må, ändå att sådan bevisning ej förebragts, talan, som föres av mannen själv, bifallas, om utredningen giver vid handen att barnet är avlat före äktenskapet eller under det makarna enligt domstols beslut levat åtskilda, samt det ej göres sannolikt att makarna haft samlag med varandra å tid, då barnet kan vara avlat.

8 §.

Ingå, efter det barn blivit utom äktenskap fött, dess föräldrar äktenskap med varandra, erhåller barnet äktenskaplig börd.

Angående fastställande av faderskapet gälle vad i lag om barn utom äktenskap är stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Genom denna lag upphävas:

8 kap. 6 § ärvdabalken; och

8 § 1. i lagen den 12 november 1915 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Är barn, som födes efter det denna lag trätt i kraft, avlat dessförinnan, och skulle barnet på grund av omständighet, som inträffat före lagens ikraftträdande, enligt äldre lag varit att anse såsom äkta, äge det äktenskaplig börd, ändå att det enligt den nya lagen skulle anses såsom barn utom äktenskap.

•

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning skall hava följande ändrade lydelse:

Har kvinnan under trolovningstiden blivit rådd med barn av mannen; brytes likväl trolovningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, give han henne skäligt skadestånd. Sådant skadestånd må sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

Är trolovad eljest huvudsakligen vållande till att trolovningen brytes, njute den andre ersättning allenast för förlust till följd av åtgärd, som han vidtagit för det tillämnade äktenskapet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag
till
Lag
om adoption.

Med ändring av vad lag eller författning innehåller häremot stridande förordnas som följer:

1 §.

Man eller kvinna, som fyllt tjugufem år, må, efter ty nedan sägs, med rättens tillstånd antaga adoptivbarn.

Till adoptivbarn kan antagas jämväl adoptantens barn utom äktenskap.

2 §.

Omyndig förklarad må ej antaga adoptivbarn, med mindre han vill adoptera eget barn utom äktenskap eller adoptera gemensamt med myndig make samt förmyndaren samtycker till adoptionen.

3 §.

Makar må ej adoptera annorledes än gemensamt. Dock må ena maken ensam antaga adoptivbarn, där den andre vistas å okänd ort eller är sinnessjuk eller sinnesslö, så ock eljest med den andres samtycke adoptera dennes barn i äktenskap eller adoptivbarn.

4 §.

Andra än makar må ej gemensamt antaga adoptivbarn.

Ej heller må adoptivbarn i adoptantens livstid ånyo adopteras av annan än dennes make.

5 §.

Utan eget samtycke må den, som fyllt tolv år, ej adopteras.

6 §.

Den, som är omyndig på grund av sin ålder, må ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Är den ene av föräldrarna död eller är endera sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, vare den andres samtycke tillfyllest. Är sådant fall för handen beträffande båda föräldrarna, skall förmyndarens samtycke inhämtas.

Är föräldrarnas äktenskap upplöst, erfordras samtycke allenast av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet. Samma lag vare med avseende å barn utom äktenskap.

7 §.

Omyndig förklarad må ej adopteras utan förmyndarens samtycke.

8 §.

Sökes tillstånd att antaga adoptivbarn, pröve rätten, huruvida adoptionen lämpligen må äga rum. Ej må tillstånd givas, med mindre adoptionen finnes lödlig till gagn för barnet samt sökanden uppfostrat barnet eller vill uppfostra det eller eljest särskild anledning är till adoptionen. Har sökanden bröstarvinge, skall tillstånd vägras, där ej synnerliga skäl till adoptionen äro.

9 §.

Rätten äge infordra yttrande från barnavårdsnämnd samt jämväl i övrigt införskaffa erforderlig utredning. Fader eller moder, vars samtycke till adoptionen enligt 6 § andra stycket ej erfordras, varde ändock i ärendet hörd, där det kan ske. Finnes särskild förmyndare, vars samtycke ej erfordras, skall ock han höras.

Varder någon enligt rättens förordnande inkallad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras, skall beträffande ersättning av allmänna medel för inställelsen och sådan ersättnings återgåldande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

10 §.

Rätten har att söka inhämta upplysning, huruvida å någondera sidan vederlag är givet eller utfäst. Tillkommer sökanden vederlag, äge

rätten, där så prövas skäligt, förelägga honom vidtaga de åtgärder rätten aktar nödiga till betryggande av att vederlaget helt eller delvis användes till barnets bästa. Efterkommes ej sådant föreläggande, vare ansökningen förfallen.

11 §.

Adoptivbarn erhåller adoptantens släktnamn, där ej rätten tillåter att barnet behåller sitt namn eller bär båda tillhopa.

12 §.

Adoptant have den vårdnad om adoptivbarnet och makt över det, som tillkommer föräldrar, och vare barnets förmyndare. Dör han, vare den förmyndare, som han med två vittnen eller skriftligen nämnt därtill; och tage han rättens bevis därå. Har adoptanten ej nämnt någon, förordne rätten förmyndare.

Vad i 2 kap. 2 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning sägs om föräldrars samtycke till barns äktenskap skall i fråga om adoptivbarn i stället tillämpas å adoptanten, och vare äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn ej tillåtet utan samtycke av särskild förmyndare eller giftoman, efter ty i samma lagrum är stadgat.

Är någon adopterad av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, vare i de avseenden, om vilka nu är sagt, så ansett, som vore barnet deras gemensamma. Mannen vare i ty fall förmyndare och efter hans död hustrun. Äro bägge döda och hava ej nämnt förmyndare, varde sådan av rätten förordnad.

13 §.

Adoptant och adoptivbarn have samma plikt att underhålla varandra som föräldrar och barn i äktenskap. Barnets föräldrar vare ej skyldiga att bidra till dess underhåll, där ej adoptanten blir ur stånd att fullgöra sin underhållsskyldighet.

14 §.

Adoptivbarn äge lika med barn i äktenskap taga arv efter adoptanten; dock att bröstarvinge ej skall i följd av adoptivbarns arvsrätt lida intrång i sin laglott.

Är adoptivbarn dött, tage dess bröstarvinge den del av arvet, som skolat tillkomma adoptivbarnet.

15 §.

Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera än hälften av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn eller dess bröstarvinge. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröstarvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testamentsgivarens barn.

16 §.

Vad i lag är stadgat om skyldighet för den, som i gåva erhållit fast egendom, att bidraga till understöd åt givarens barn gälla ock med avseende å dennes adoptivbarn.

17 §.

Finnes efter adoptivbarn ej arvsberättigad släkting, tage adoptanten arvet. Var barnet adopterat av makar, njute de hälften var; är en av dem död, tage den andre hela arvet.

18 §.

I andra hänseenden än i 12 och 13 §§ sägs skall adoptionen ej hava någon verkan på adoptivbarnets och dess släktingars inbördes rättigheter och skyldigheter.

19 §.

Adoptivförhållande varde efter ansökan hävt av rätten, när adoptanten och adoptivbarnet äro ense därom. Den, som är omyndig förklarad, skall hava förmyndarens samtycke till överenskommelsen. Är adoptivbarnet på grund av sin ålder omyndigt, må hävande enligt denna paragraf ej äga rum.

20 §.

Efter ansökan av adoptivbarnet varde adoptivförhållandet hävt, om adoptanten grovt förgått sig mot barnet eller i märklig mån försummar sina plikter mot det eller för ett lastbart eller brottsligt liv samt förty barnets

bästa påkallar att förhållandet upphör, så ock om dess upphörande eljest är av väsentlig betydelse för barnet.

Är barnet omyndigt på grund av sin ålder, eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av dess fader eller moder, särskilt förordnad förmyndare eller barnavårdsnämnd.

21 §.

Har adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans näraste, eller för adoptivbarnet ett lastbart eller brottsligt liv, varde adoptivförhållandet hävt, då ansökan därom göres av adoptanten eller, om han är sinnessjuk eller sinnesslö, av hans förmyndare.

22 §.

Hava makar adoptivbarn, må adoptivförhållandet ej hävas annat än beträffande bägge makarna. Överenskommelse om förhållandets hävande äge förty ej giltighet, med mindre bägge makarna deltaga däri; ej heller må hävande enligt 21 § ske på ansökan av ena maken, där ej synnerliga skäl därtill äro. I fall, som avses i 20 och 21 §§, må hävande äga rum, ändå att den omständighet, som åberopas till grund för hävandet, gäller blott ena maken.

23 §.

Är ansökan gjord om adoptivförhållandes hävande jämlikt 20 eller 21 §, lämne rätten alla dem tillfälle att yttra sig, vilkas samtycke eller hörande, efter ty ovan är sagt, vore för adoption erforderligt, så ock, där adoptanten är omyndig förklarad, hans förmyndare. Är adoptivbarnet omyndigt, och är ej annan än adoptanten förmyndare, förordne rätten god man att i ärendet bevaka barnets rätt. Vistas den, mot vilken ansökningen är riktad, å okänd ort, varde ock god man av rätten förordnad att bevaka hans rätt.

24 §.

Ingå adoptant och adoptivbarn äktenskap med varandra, skall adoptivförhållandet anses hävt.

25 §.

Haves adoptivförhållande, upphöre all verkan av adoptionen. Adoptivbarnet förlorar det genom adoptionen förvärvade namnet, med mindre rätten tillåter att det behålles.

26 §.

Laga domstol i mål, som i denna lag avses, vare den rätt, därunder adoptanten har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, høre målet till rätten i den ort, där han uppehåller sig, eller, om han är utrikes, till Stockholms rådstuvurätt.

27 §.

Ej må utländsk undersåte här i riket adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör.

Svensk undersåte må ej i främmande stat adoptera eller adopteras, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit, att det må ske.

28 §.

Adoptivförhållande må ej, där adoptanten är utländsk undersåte, här i riket hävas, med mindre hävandet varder gällande i den stat han tillhör.

Är adoptanten svensk undersåte, må adoptivförhållandet ej utrikes hävas med verkan här i riket, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit det.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Beträffande barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, samt barn, som födes efter det sagda lag trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till densamma äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap, skall vid tillämpning av förevarande lag iakttagas, att barnet ej må adopteras av fadern eller modern; att make till fadern eller modern må ensam adoptera barnet; samt att samtycke till barnets adoption erfordras allenast av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet.

Förslag

till

Lag

om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Är någon enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn, adoptivbarn, föräldrar, adoptivföräldrar eller den, med vilken han är eller varit gift eller utom äktenskap avlat barn, och underlåter han att betala förfallet belopp, åge den till underhåll berättigade erhålla införsel i den underhållsskyldige tillkommande avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning till gäldande av så väl förfallet belopp som bidraget i övrigt, i den mån det förfaller till betalning.

2 §.

Vill underhållsberättigad erhålla införsel, ingive till utmätningssmannen dom eller annan handling, genom vilken bidraget blivit bestämt, med uppgift å den underhållsskyldiges hemvist och anställning.

3 §.

Utmätningssmannen låte skriftlig underrättelse om ansökningen bevisligen tillställas den underhållsskyldige med föreläggande för honom att, där han har något att invända mot ansökningen eller att andraga beträffande de bestämmelser, som vid beviljande av införsel böra meddelas, inom viss kort tid muntligen eller skriftligen avgiva yttrande.

4 §.

Det åligge utmätningsmannen att hos arbetsgivare eller myndighet söka inhämta upplysning angående de omständigheter, vilka kunna vara av betydelse vid prövning av ansöknings. Arbetsgivare vare skyldig att på anfordran lämna utmätningsmannen uppgift angående den underhållsskyldiges anställning och avlöningsförhållanden.

Upplyses, att den underhållsskyldige tagit anställning å annan ort, och är i följd därav utmätningsmannen ej vidare behörig, översände handlingarna jämte underrättelse om vad för övrigt i ärendet förekommit till behörig utmätningsman; och åligge det denne att ägna ärendet försatt handläggning.

5 §.

Införsel må ej beviljas, där den underhållsskyldige betalar förfallet belopp och tillika antingen ställer av utmätningsmannen godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som utmätningsmannen finner skälig, dock minst ett år, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållningsskyldighet.

Borgen må ej godkännas, med mindre den ingåtts såsom för egen skuld och, där borgesmännen äro flera, de borgat en för alla och alla för en. Med pant eller borgen skall förfaras såsom i 48 § utsökningslagen sägs.

6 §.

Varder införsel beviljad, förordne utmätningsmannen, huru stort belopp av avlöningen skall, i den mån densamma förfaller, innehållas till gäldande av underhållsbidraget.

Införsel må ej beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år, innan beslutet meddelas. Ej heller må bestämmelse givas, enligt vilken avlöning skulle komma att innehållas för annat bidragsbelopp än sådant, som är förfallet, då innehållandet skall äga rum, eller som näst därefter förfaller.

Det belopp, som skall innehållas, må ej sättas så högt, att den underhållsskyldige kommer att sakna medel till underhåll för sig själv eller för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjuta underhållsbidrag.

Beviljas införsel till gäldande av bidrag åt flera underhållsberättigade, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, varde detta belopp fördelat mellan de underhållsberättigade i förhållande till bidragens storlek.

7 §.

Yppas, efter det förordnande om införsel givits, anledning till jämkning i de därvid meddelade bestämmelser, äge utmätningsmannen utan hinder av det förra beslutet förordna om sådan jämkning.

8 §.

Hava förfallna bidragsbelopp guldits, och ställer den underhållsskyldige pant eller borgen, som i 5 § sägs, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet, varde beslutet om införsel av utmätningsmannen upphävt.

Sedan underhållsskyldigheten upphört, äge beslut om införsel ej vidare tillämpning, ändå att den underhållsskyldige häftar för oguldet underhållsbidrag.

9 §.

Är förordnande om införsel meddelat, och varder upplyst, att den underhållsskyldige lämnat den anställning förordnandet avser och blivit anställd hos annan arbetsgivare, skall utmätningsmannen inhämta upplysningar såsom i 4 § sägs samt, där hinder ej möter, meddela beslut om införsel i den underhållsskyldiges avlöning för den nya anställningen.

Har den underhållsskyldige tagit anställning å annan ort, och är i följd därav utmätningsman, som förut haft befattning med ärendet, ej vidare behörig, översände handlingarna jämte underrättelse om vad för övrigt i ärendet förekommit till behörig utmätningsman; och meddele denne beslut i ärendet.

10 §.

När införsel beviljats eller beslut om införsel jämkats eller upphävts, låte utmätningsmannen skriftlig underrättelse därom bevisligen tillställas arbetsgivaren. Underrättelse varde ock av utmätningsmannen med posten avsänd till den underhållsberättigade och den underhållsskyldige.

11 §.

Det åligge arbetsgivaren, där utmätningsmannen så föreskrivit, att å bestämd tid, dock högst en gång i månaden, till utmätningsmannen med posten översända innehållet belopp. Är sådan föreskrift ej meddelad, låte

utmätningssmannen hos arbetsgivaren lyfta vad som innehållits. Till utmätningssmannen influtna medel, som ej hos honom lyftas av den underhållsberättigade, skola till denne med posten översändas; dock må ej något belopp tillhandahållas den underhållsberättigade, förr än bidrag, som därmed skall gäldas, är förfallet.

12 §.

I ärende angående införsel skall utmätningssman skyndsamt vidtaga de åtgärder, som åligga honom.

Den underhållsberättigade eller den underhållsskyldige vare ej pliktig att gälda någon kostnad för sådan åtgärd.

13 §.

Vad i utsökningslagen är stadgat om klagan i fråga om utmätningssmans förfarande gälle i tillämpliga delar beträffande införsel.

Över mål, som avses i denna lag, skall föras dagbok i enlighet med de föreskrifter Konungen meddelar.

14 §.

Har arbetsgivare i uppenbar strid mot beslut om införsel till arbetare utbetalat avlöning, äge utmätningssmannen hos arbetsgivaren omedelbart genom utmätning uttaga det belopp, som skolat innehållas.

15 §.

Underlåter arbetsgivare att på anfordran lämna uppgift, som i 4 § sägs, eller lämnar han oriktig uppgift, eller fullgör han ej föreskrift om översändande av innehållet belopp, varom i 11 § förmäles, straffes med böter.

Böter, som ådömas enligt denna paragraf, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmänna strafflagen.

16 §.

Belopp, som enligt denna lag innehållits till gäldande av underhållsbidrag, må ej utmätas för annan den underhållsskyldiges gäld.

17 §.

Utan hinder av underhållsskyldigs konkurs må införsel i hans avlöning beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning.

18 §.

Är underhållsskyldig anställd i tjänst eller annat arbete hos staten eller kommun, skall vad om arbetsgivare i denna lag är sagt tillämpas beträffande den, som har att utbetala avlöningen.

19 §.

Vad i denna lag är stadgat om införsel i avlöning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om införsel i underhållsskyldig tillkommande pension eller livränta, ändock att sådan pension eller livränta enligt lag eller Konungens förordnande är undantagen från utmätning för gäld.

20 §.

Är någon enligt domstols beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal pliktig att till följd av trolovnings brytande, äktenskaps återgång eller äktenskapsskillnad, utgiva till utgående å särskilda tider satt skadestånd till den, med vilken han varit trolovad eller gift, skall beträffande sådant skadestånd vad i denna lag är stadgat om införsel i avlöning, pension eller livränta för underhållsbidrag äga motsvarande tillämpning. Vad i 17 § är stadgat skall dock ej gälla i fråga om införsel för skadestånd.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag

om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den, som enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn under femton år, må ej avflytta från riket, med mindre han hos överexekutor i den ort, där han har sitt hemvist, ställt av överexekutor godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande, till dess barnet fyllt femton år.

Borgen må ej godkännas, med mindre den ingåtts såsom för egen skuld och, där borgesmännen äro flera, de borgat en för alla och alla för en.

Det åligger överexekutor att, där den underhållsberättigades hemvist är känt, till denne med posten avsända underrättelse därom att säkerhet blivit ställd.

2 §.

Finnes anledning antaga, att underhållsskyldigs avflyttning icke skall lända den underhållsberättigade till men, eller förekomma ömmande omständigheter, må överexekutor på ansökan befria den underhållsskyldige från att ställa pant eller borgen.

Innan befrielse, som nu är sagd, meddelas, give överexekutor den underhållsberättigade samt, där så finnes erforderligt, fattigvårdsstyrelse tillfälle att yttra sig i ärendet.

3 §.

Är fara för handen, att underhållsskyldig avflyttar från riket utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, äge utmättningsman på begäran av den underhållsberättigade eller fattigvårdsstyrelse meddela förbud för den underhållsskyldige att avflytta.

Av utmättningsmannen meddelat avflyttningsförbud skall av honom genast underställas överexekutors prövning, men gånge ändock i verkställighet, där ej överexekutor annorlunda förordnar.

Varder ansökan om avflyttningsförbud ej av utmättningsmannen bifallen, må hans beslut hos överexekutor överklagas, efter vad i utsökningslagen är stadgat om klagan över utmättningsmans förfarande.

4 §.

Ej må avflyttningsförbud av överexekutor fastställas eller i anledning av klagan sådant förbud av överexekutor meddelas, med mindre den underhållsskyldige lämnats tillfälle att yttra sig; dock äge i anledning av klagan överexekutor i avbidan på den underhållsskyldiges hörande meddela förbud att gälla tillsvidare och intill dess ärendet av överexekutor slutligen prövats. *

5 §.

Visar den, för vilken avflyttningsförbud meddelats, att de omständigheter, som föranlett förbudet, ej vidare äro för handen, skall förbudet av överexekutor upphävas.

6 §.

Angående fullföljd av talan i mål, däri överexekutor meddelat beslut gälle vad i utsökningslagen är stadgat beträffande klagan i mål om klander av utmättningsmans förfarande.

7 §.

Över mål, som avses i denna lag, skall föras dagbok i enlighet med de föreskrifter Konungen meddelar.

8 §.

Avflyttningsförbud skall genom försorg av den myndighet, som meddelat förbudet, kungöras för rikets polismyndigheter; och åligge det polismyndighet att, där den underhållsskyldige söker avflytta från riket, hindra hans resa.

Varder av utmätningsmannen meddelat avflyttningsförbud ej av överexekutor fastställt, eller varder meddelat förbud enligt 5 § av överexekutor upphävt, eller visar hos överexekutor den, för vilken avflyttningsförbud meddelats, att han blivit i anledning av klagan därifrån befriad, skall sådant genom överexekutors försorg kungöras för polismyndigheterna.

Närmare bestämmelser om kungörande, varom nu är sagt, givas av Konungen.

9 §.

Har underhållsskyldig avflyttat från riket utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, eller är fara för handen att han avflyttar utan att fullgöra sådan skyldighet, äge överexekutor på yrkande av den underhållsberättigade förplikta den underhållsskyldige att hos överexekutor genast nedsätta kapitalvärdet av den del av underhållsbidraget, som vid betalningstiden icke är förfallen. Kapitalvärdet skall beräknas efter en räntefot av fyra för hundra om året.

Beträffande ifrågavarande mål gälle i tillämpliga delar vad om lag-sökning för gäld är stadgat.

Vad den underhållsskyldige ålagts nedsätta låte överexekutor ofördröjligen uttaga. Inlutna medel skola av överexekutor göras räntebärande genom insättning i bank samt, i den mån bidraget förfaller, tillhandahållas den berättigade. Dör denne, eller upphör eljest underhållsskyldigheten, äge den underhållspliktige återfå vad som återstår.

Är underhållsskyldighet fastställd genom beslut, som meddelats av domaren eller under rättegång eller genom slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, må utmätt egendom säljas allenast i den mån det erfordras för gäldande av förfallet bidrag. Varder talan om underhållsskyldigheten slutligen ogillad, skall vad av egendomen finnes i behåll återställas.

10 §.

Utvandrarent eller annan, som med vetskap därom att underhållsskyldig ej fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet

befordrar honom till främmande land, svare själv för fullgörande av hans underhållsskyldighet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag

om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 9 §, 3 kap. 2, 7 och 11 §§, 6 kap. 4 §, 14 kap. 35, 36, 37 och 45 §§, 15 kap. 21 §, 16 kap. 12 §, 18 kap. 6 och 12 §§ samt 22 kap. 20 § strafflagen skola hava följande ändrade lydelse:

2 kap.

9 §.

Ej må i mät för böter tagas den sakfälldes enda fasta egendom, varav han sin nödiga bärgning haver; ej nödig bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller vad den sakfällde eljest till sin närings bedrivande behöver; ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfällde, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn; ej heller av det förråd, som i huset finnes, vad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras.

3 kap.

2 §.

Förmår någon, på sätt i 1 § sagt är, till brottslig gärning den, som ej fyllt femton år, eller göra det föräldrar med sina barn, adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, förmyndare med myndling, husbondefolk med tjänstehjon, eller förman med den, som under hans lydnad står; varde det, vid straffets bestämmande för anstiftaren, såsom försvårande omständighet ansett.

7 §.

Underlåta föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar eller andra uppfostrare, eller förmyndare att från utförandet av brott, varom de vetskap äga, hindra den, som under deras vård och lydnad står, när det utan angivelse till åtal ske kan; varde straffade efter 4 §, dock högst med fängelse i sex månader, där det ej skett för egen vinning.

11 §.

Make, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som med den brottslige i första svågerlag lika nära förenad är, adoptivfader, adoptivmoder, adoptivbarn eller fosterbarn skall ej till straff fällas efter 10 §; ej heller efter 9 § för den brottsliges döljande, eller för befordrande av hans flykt.

6 kap.

4 §.

Komma make, barn eller adoptivbarn efter den, som dödad blivit, att genom hans frånfälle sakna nödigt underhåll; då skall dem, efter ty, med avseende å såväl den brottsliges tillgångar som andra omständigheter, skäligt prövas, tilläggas såsom skadestånd vad för dem tarvas till dess de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

14 kap.

35 §.

Undandrager sig den, som genom olovlig beblandelse avlat barn, att giva kvinnan nödig hjälp i anledning av havandeskapet eller barnets födelse, och begår kvinnan under inflytande av den övergivna eller nödställda belägenhet, vari hon i följd härav befinner sig, brott, varigenom fostret eller barnet dödas eller dess liv utsättes för fara; dömes mannen till böter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till straffarbete i högst två år dömas.

36 §.

Begår någon mord eller dråp å skyldeman i rätt uppstigande led eller å sin maka, eller ock å styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan, under vars lydnad man står; varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd.

Gör någon uppsåtligen annan misshandel å skyldeman i rätt uppstigande led; då må straffet ej sättas lägre än två månaders straffarbete; äro omständigheterna försvårande; må straffarbetet förhöjas till sådant arbete på livstid, om högsta strafftiden är i allmänhet bestämd till tio år, och, i annat fall, till två år utöver den i allmänhet bestämda högsta strafftiden. Sker sådan misshandel å annan av de personer, som i första stycket äro nämnda; varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd, och må ej till lindrigare straff än fängelse dömas.

37 §.

Förbryter man sig, såsom i 15 § sägs, mot någon av de personer, som i 36 § äro nämnda; varde, där ingen skada sker, ändock straffad med fängelse i högst ett år.

45 §.

Misshandel, som i 12 eller 13 § sägs, ändå att den skett emot maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan förman, så ock brott efter 15 eller 37 §, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsägande brottet till sådant åtal angiver, eller det blivit förövat under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kap. 9 eller 15 § omförmäles.

Vållande, varom i 17 § sägs, må ej åtalas av annan än målsägande

15 kap.

21 §.

Fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, som tvingar son eller dotter till giftermål, straffes med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Tvingar någon eljest annan till giftermål; dömes till straffarbete i högst sex år.

Brott, som nu är sagt, må ej till bestraffning åtalas, där ej på grund av tvånget blivit dömt till återgång av äktenskapet.

16 kap.

12 §.

Förgriper man sig med ärekränkning emot någon av de personer, som i 14 kap. 36 § nämnda äro; varde den omständighet såsom försvärande ansedd.

18 kap.

6 §.

Öva religions- eller skollärare, uppfostrare eller läromästare otukt med ungdom, som de till undervisning eller uppfostran hava, eller göra det adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, eller förmyndare med myndling; varde dömda till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse.

Övar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning, otukt med kvinnsperson, som där intagen är; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

12 §.

Föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, lärare eller andra, som genom koppleri till otukt förleda barn eller dem, som under deras lydnad eller uppsikt ställda äro, skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömda medborgerligt förtroende förlustiga.

22 kap.

20 §.

Draga äkta makar något lönligen undan varandra; barn undan föräldrar, adoptivföräldrar eller fosterföräldrar; stärbhusdelägare eller andra, som i samfällt bo eller bolag äro, undan varandra; varde straffade med böter till högst dubbla värdet av det undandragna. Är brottet med synnerligen försvärande omständigheter förenat; må till fängelse i högst ett år dömas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen.

Häri genom förordnas, att 65 och 67 §§ utsökningslagen skola hava följande ändrade lydelse:

65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören. Saknas utväg till nödtorftigt uppehälle; då skall av det förråd, som i huset finnes, undantagas vad till underhåll för en månad tarvas. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

67 §.

Gäldenärs inestående avlöning för allmän eller enskild tjänst, eller inestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta.

Är i lag eller författning särskilt stadgat, att viss egendom ej må utmätas, eller är av Konungen för viss pensions- eller livränteanstalt förordnat, att därifrån utgående pension eller livränta ej må tagas i mät; lände det till efterrättelse.

Om införsel i avlöning, pension eller livränta är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman

Härigenom förordnas, att 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, skall hava följande ändrade lydelse:

Vad förut i denna lag är stadgat skall äga tillämpning jämväl där ämbets- eller tjänsteman, varom i 1 § sägs, tillgriper eller förskingrar

vad han fått om händer enligt lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta,

gods, penningar eller annat, som vid handräckning enligt lagen om avbetalningsköp av honom tagits om händer,

vad han fått om händer enligt särskilda stadganden om utmätning för kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera,

influtna bötesandelar, vilka ej tillkomma kronan, eller

vad för fullföljd av talan blivit nedsatt och å tjänstens vägnar av honom tagits om händer;

så ock där kronofogde tillgriper och förskingrar andra medel, som i fögderiets specialräkning skola redovisas eller eljest av honom å tjänstens vägnar emottagits.

I fall, som i denna paragraf sagda äro, skall dock ersättning av allmänna medel ej utgå för vad ledamot i magistrat eller stadsfogde tillgriper och förskingrar av stadens medel.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag,

**innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till I kap. 6 §
rättegångsbalken.**

Härigenom förordnas som följer:

I fråga om jäv mot domare, fullmäktig, vittne eller annan, så ock i det avseende, varom förmäles i I kap. 6 § rättegångsbalken, skall adoptivförhållande anses lika med skyldskap mellan föräldrar och barn.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen.

Härigenom förordnas, att 30, 31 och 35 §§ konkurslagen skola hava följande ändrade lydelse:

30 §.

Gäldenär skall, där han sig ej annorledes försörja kan, av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, offentlig stämning given är. Kan ej inom nämnda tid bouppteckningen med ed fästas och boet till gode män överlämnas; njute gäldenären, till dess sådant skett, underhåll som sagt är. Gäldenären varde ock tilldelat vad som erfordras för resa och uppehälle, då han, efter kallelse, har att inställa sig vid rätten till förhör, eller annorstädes till avgivande av upplysningar rörande konkursboet, dock ej mer, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han däriinom, å ort där han sist vistades, sig uppehölle. I övrigt äge han från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören.

Kommer tvist upp i anledning av vad nu stadgat är; pröve rätten vad gäldenären består må med avseende såväl å hans behov och boets ställning, som å hans omsorg att rätt för sig göra och beredvillighet att gode männen tillhandagå.

31 §.

Avträdes ämbets- eller tjänstemans egendom till konkurs; varde det hans närmaste förman ofördröjligen av rätten eller domaren kungjort; och

ankomme på den myndighet, under vilken gäldenären i och för tjänsten lyder, att pröva huruvida han förr, än fyra månader efter inställelsedagen förflutit, må i utövningen av tjänsten åter inträda.

Av gäldenärens lön varde, efter avdrag av det, som utgår till den, tjänsten i hans ställe förestår, gäldenären så mycket tillagt, som till hans eget, hans hustrus och oförsörjda barns eller adoptivbarns underhåll tarvas: vad övrigt är, gånge till konkursboet.

35 §.

Till konkursbo räknas all egendom, som gäldenären tillhörde den tid, då han sin konkursansökning till rätten eller domaren ingav, eller, i anledning av borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades, så ock vad honom under konkursen tillfaller av sådan beskaffenhet, att det för gäld kan i mät tagas, ävensom vad enligt 36 § till boet återvinnas kan. Ej må dock av vad gäldenären under konkursen genom eget arbete förvärvar, boet tillkomma mera än den behållning, som återstår, sedan avdrag skett för all kostnad till förlag jämte gäldenärens, hans hustrus och oförsörjda barns eller adoptivbarns nödiga underhåll. Om gäldenärens lön för ämbete eller tjänst är i 31 § stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning.

Härigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning skall hava följande ändrade lydelse:

Barn av äkta makar, som vid barnets födelse äro medlemmar av samma främmande trossamfund, må i dess lära uppfostras. Äro föräldrarna vid barnets födelse medlemmar av skilda främmande trossamfund; äge fadern bestämma, i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras. Tillhör endera sådant trossamfund och den andra svenska kyrkan; då skall barnet i evangeliskt lutherska läran uppfostras. Har emellan makarna träffats avtal om deras barns uppfostran i evangeliskt lutherska läran eller främmande troslära, som en av makarna bekänner; vare sådant avtal gällande, så framt det blivit före äktenskapets ingående skriftligen upprättat och för vigsselförrättaren uppvisat.

Då bägge föräldrarna eller, när endera död är, den efterlevande eller, lär de leva åtskilda, den av dem, som har barnet i sin vård, övergår från svenska kyrkan till främmande trossamfund eller från ett sådant till annat, må, där bägge övergå, fadern och, i övriga fall, den efterlevande eller den av makarna, som har barnet i sin vård, bestämma, i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras.

Barn av föräldrar, som ej ingått äktenskap med varandra, må, där modern tillhör främmande trossamfund, i hennes troslära uppfostras. Övergår modern från svenska kyrkan till främmande trossamfund eller från ett sådant till annat, må hon bestämma, i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras. Varder fadern förordnad till förmyndare för barnet, skall vad nu är sagt om modern tillämpas beträffande fadern.

Hava vid adoption barnets föräldrar med adoptanten, eller, där barn adopterats av makar, med dessa avtalat, att barnet skall uppfostras i evangeliskt lutherska läran eller i främmande troslära, däri barnet enligt ovan givna regler må uppfostras; vare det avtal gällande, så framt det blivit skriftligen upprättat och till rätten ingivet, innan dess tillstånd till adoptionen meddelades. Finnes ej sådant avtal, skall, med motsvarande tillämpning av vad ovan är stadgat, barnet uppfostras som vore det adoptantens eller, där barn är adopterat av makar eller ena makens barn adopterats av den andre, makarnas gemensamma barn. Häves adoptivförhållandet, må, där barnet uppfostrats i främmande troslära, dess uppfostran fortgå i den lära, ändå att barnet, om adoptionen ej mellankommit, skolat uppfostras i annan.

Barn, som fyllt femton år eller blivit inom svenska kyrkan konfirmerat, må ej på grund av föreskrifterna i andra, tredje eller fjärde stycket anses från svenska kyrkan skilt, utan gälle om sådant barn vad i 3 § stadgas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skall hava följande ändrade lydelse:

Den envar avgiftspliktig åliggande pensionsavgift av tre kronor erlägges av gift man för hustru, där hon ej vunnit boskillnad, och är fader ansvarig för erläggandet av sådan pensionsavgift för barn eller adoptivbarn under aderton år, som är hos honom mantalsskrivet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Häri genom förordnas, att 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skola hava följande ändrade lydelse:

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller arbetsgivares barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom, ej heller den, vilkens avlöning hos arbetsgivaren, för år räknat, överstiger femtusen kronor, ej heller minderårig, som icke fyllt tolv år, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än sextio kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änkring, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes minderåriga barn, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, samt

till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på envar livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar, samt att livränta till änkring ej utgår, där han väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn eller adoptivbarn. Skall av skäl, som nu sagts, livränta till änkring ej utgå, må försäkringsrådet besluta, att livräntan i stället skall utgå till den avlidnas minderåriga barn eller adoptivbarn.

Till änka eller änkring, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

35 §.

Arbetsgivare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete, dels i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall i arbete i fråga om den i 6 § omnämnda tid, under vilken sjukpenning från försäkringsinrättningen ej utgår, dels ock dylik arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag, som i 4 § avses, dock att utan hinder härav riksförsäkrings-

anstalten må, enligt vad därom särskilt är stadgat, sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 2 § 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts
regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om
Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall hava följande ändrade lydelse:

17:o) Mål om kyrkotukt, om uppfostran åt vanartade och i sedligt
avseende försummade barn, om skolpliktiga barns skiljande från föräldrar
eller målsmän;

mål om barnavårdsnämnds beslut i fråga, som avses i lagen om barn
utom äktenskap;

mål om tillämpning av vad angående alkoholister är särskilt stadgat;

mål om disciplinär bestraffning, om avstängande från tjänstgöring
under åtalstid;

mål om behörighet att utöva yrke eller verksamhet, som står under
medicinalstyrelsens inseende;

mål om bötesansvar, om annat föreläggande vid vite än sådant, som
må givas enligt författningar om banker eller andra penninginrättningar,
om utdömande av vite enligt andra än nämnda författningar;

mål om häktads vård och behandling, om verkställande av straff.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 28 april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
FRIHERRE BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde ånyo lagberedningens betänkanden med förslag till lag om adoption m. m. och till lag om barn utom äktenskap m. m.

Föredraganden anförde:

»Lagberedningen har avlämnat *dels* med underdånig skrivelse den 15 september 1913 av motiv åtföljda förslag till bland annat

- 1) lag om adoption,
- 2) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken,
- 3) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen,
- 4) lag om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen,
- 5) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen,
- 6) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning, och

7) lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, dels ock med underdånig skrivelse den 30 november 1915 av motiv åtföljda förslag till

- 1) lag om barn utom äktenskap,
- 2) lag om äktenskaplig börd,
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning,
- 4) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta,
- 5) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avvflytta från riket,
- 6) lag om ändrad lydelse av 14 kap. 35, 36 och 37 §§ strafflagen,
- 7) lag om ändrad lydelse av 67 § utsökningslagen,
- 8) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning, samt
- 9) lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl Maj:ts regeringsrätt.

Sedan, på sätt statsrådsprotokollen för den 10 oktober 1913 och den 8 januari 1916 utvisa, Kungl. Maj:t förordnat, att utlåtanden i ärendet skulle infordras från socialstyrelsen, direktionen över Allmänna barnhuset i Stockholm, domkapiteln, Stockholms stads konsistorium, hovkonsistoriet, överståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts samtliga övriga befallningshavande ävensom överexekutorerna i de rikets städer, i vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande ej är överexekutor, samt att styrelserna för Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå i Stockholm, Göteborgs barnavårdsbyrå och Stockholms stads rättshjälpskontor skulle lämnas tillfälle att avgiva yttranden i ärendet, hava utlåtanden och yttranden numera inkommit. Därjämte har centralstyrelsen för Allmänna svenska prästföreningen den 30 mars 1916 ingivit en underdånig skrivelse, vari centralstyrelsen framställt anmärkningar bland annat mot vissa av ifrågavarande förslag.

Det har syntts lämpligt att förevarande bägge grupper av lagförslag vinna vidare behandling i ett sammanhang. Av sådan anledning och med hänsyn till den ändring, lagberedningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning vid dess slutliga behandling undergått, hava vissa ändringar i förslagen funnits erforderliga; och har förslag till sådana ändringar inom justitiedepartementet uppgjorts.

Paragraferna 1, 3, 6, 9 och 13 i förslaget till lag om adoption hava undergått snärre jämkningar för att bringas till överensstämmelse, 1, 3 och 13 §§ med terminologien i lagförslaget om barn utom äktenskap samt

6 och 9 §§ med 2 kap. 2 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning, varjämte i samband med nämnda ändringar en övergångsbestämmelse ansetts erforderlig.

De av lagberedningen föreslagna ändringar i strafflagen hava sammanförts i ett förslag och har däri jämväl upptagits ändrad lydelse av 15 kap. 21 § strafflagen, vars straffbestämmelse för föräldrar bör, på sätt lagberedningen i sitt den 15 september 1913 avgivna betänkande med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m. framhållit, vinna tillämpning beträffande adoptivföräldrar.

Förslagen till ändring i utsökningslagen hava likaledes sammanslagits till ett författningsförslag.

I det vid lagberedningens underdåniga skrivelse den 30 november 1915 fogade förslaget till lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning hava upptagits de ändringar av samma paragraf, som innefattas i det med lagberedningens underdåniga skrivelse den 15 september 1913 avlämnade förslaget i samma ämne, vadan sistnämnda förslag förfaller.»

Föredraganden hemställde härefter, att Kungl. Maj:tt behagade för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmåler, genom utdrag av protokollet inhämta lagrådets utlåtande över följande förslag till

- 1) lag om barn utom äktenskap,
- 2) lag om äktenskaplig börd,
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning,
- 4) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta,
- 5) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket,
- 6) lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt,
- 7) samtliga sex förslag sådana de avfattats enligt lagberedningens förslag,
- 8) lag om adoption av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar,
- 9) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken,
- 10) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen,
- 11) lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete,
- 12) sistnämnda tre förslag sådana de avfattats enligt lagberedningens förslag,
- 13) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen,

12) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen, sistnämnda två förslag av den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa, samt

13) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning, sådant förslaget avfattats enligt det vid lagberedningens underdåniga skrivelse den 30 november 1915 fogade förslaget i ämnet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet

N. Beite.

Bil.

Förslag
till
Lag
om adoption.

Med ändring av vad lag eller författning innehåller häremot stridande förordnas som följer:

1 §.

Man eller kvinna, som fyllt tjugufem år, må, efter ty nedan sägs, med rättens tillstånd antaga adoptivbarn.

Till adoptivbarn kan antagas jämväl adoptantens barn utom äktenskap.

2 §.

Omyndig förklarad må ej antaga adoptivbarn, med mindre han vill adoptera gemensamt med myndig make och förmyndaren samtycker därtill.

3 §.

Makar må ej adoptera annorledes än gemensamt. Dock må ena maken ensam antaga adoptivbarn, där den andre vistas å okänd ort eller är sinnessjuk eller sinnesslös, så ock eljest med den andres samtycke adoptera dennes barn i äktenskap eller adoptivbarn.

4 §.

Andra än makar må ej gemensamt antaga adoptivbarn.

Ej heller må adoptivbarn i adoptantens livstid ånyo adopteras av annan än dennes make.

5 §.

Utan eget samtycke må den, som fyllt tolv år, ej adopteras.

6 §.

Den, som är omyndig på grund av sin ålder, må ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Är den ene av föräldrarna död eller är endera sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, vare den andres samtycke tillfyllest. Är sådant fall för handen beträffande båda föräldrarna, skall förmyndarens samtycke inhämtas.

Hava föräldrarna vunnit hemskillnad eller är deras äktenskap upplöst, erfordras samtycke allenast av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet. Samma lag vare med avseende å barn utom äktenskap.

7 §.

Omyndig förklarad må ej adopteras utan förmyndarens samtycke.

8 §.

Sökes tillstånd att antaga adoptivbarn, pröve rätten, huruvida adoptionen lämpligen må äga rum. Ej må tillstånd givas, med mindre adoptionen finnes löfelig till gagn för barnet samt sökanden uppfostrat barnet eller vill uppfostra det eller eljest särskild anledning är till adoptionen. Har sökanden bröstarvinge, skall tillstånd vägras, där ej synnerliga skäl till adoptionen äro.

9 §.

För utrednings vinnande äge rätten anlita allmän åklagare samt infordra yttrande från barnavårdsnämnd. Fader eller moder, vars samtycke till adoptionen enligt 6 § andra stycket ej erfordras, varde ändock i ärendet hörd, där det kan ske. Finnes särskild förmyndare, vars samtycke ej erfordras, skall ock han höras.

10 §.

Rätten har att söka inhämta upplysning, huruvida å någondera sidan vederlag är givet eller utfäst. Tillkommer sökanden vederlag, äge rätten, där så prövas skäligt, förelägga honom vidtagna de åtgärder rätten

aktar nödiga till betryggande av att vederlaget helt eller delvis användes till barnets bästa. Efterkommes ej sådant föreläggande, vare ansöknings förfallen.

11 §.

Adoptivbarn erhåller adoptantens släktnamn, där ej rätten tillåter att barnet behåller sitt namn eller bär båda tillhoppa.

12 §.

Adoptant' have den vårdnad om adoptivbarnet och makt över det, som tillkommer föräldrar, och vare barnets förmyndare. Dör han, vare den förmyndare, som han med två vittnen eller skriftligen nämnt därtill; och ta ge han rättens bevis därå. Har adoptanten ej nämnt någon, förordne rätten förmyndare.

Vad i 2 kap. 2 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning sägs om föräldrars samtycke till barns äktenskap skall i fråga om adoptivbarn i stället tillämpas å adoptanten, och vare äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn ej tillåtet utan samtycke av särskild förmyndare eller giftonan, efter ty i samma lagrum är stadgat.

Är någon adopterad av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, vare i de avseenden, om vilka nu är sagt, så ansett, som vore barnet deras gemensamma. Mannen vare i ty fall förmyndare och efter hans död hustrun. Äro bägge döda och hava ej nämnt förmyndare, varde sådan av rätten förordnad.

13 §.

Adoptant och adoptivbarn have samma plikt att försörja varandra som föräldrar och barn i äktenskap. Adoptanten inträde i rätten att av fader till barn utom äktenskap erhålla det bidrag till dess underhåll, som kan vara genom dom eller avtal fastställt, men äge i övrigt ej av barnets föräldrar erhålla bidrag till dess försörjning.

14 §.

Adoptivbarn äge lika med barn i äktenskap taga arv efter adoptanten; dock att bröstarvinge ej skall i följd av adoptivbarns arvsrätt lida intrång i sin laglott.

Är adoptivbarn dött, tage dess bröstarvinge den del av arvet, som skolat tillkomma adoptivbarnet.

15 §.

Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera än hälften av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn eller dess bröstarvinge. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröstarvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testamentsgivarens barn.

16 §.

Vad i lag är stadgat om skyldighet för den, som i gåva erhållit fast egendom, att bidraga till understöd åt givarens barn gälle ock med avseende å dennes adoptivbarn.

17 §.

Finnes efter adoptivbarn ej arvsberättigad släkting, tage adoptanten arvet. Var barnet adopterat av makar, njute de hälften var; är en av dem död, tage den andre hela arvet!

18 §.

I andra hänseenden än i 12 och 13 §§ sägs skall adoptionen ej hava någon verkan på adoptivbarnets och dess släktingars inbördes rättigheter och skyldigheter.

19 §.

Adoptivförhållande varde efter ansökan av rätten hävt, när adoptanten och adoptivbarnet äro ense därom. Den, som är omyndig förklarad, skall hava förmyndarens samtycke till överenskommelsen. Är adoptivbarnet på grund av sin ålder omyndigt, må hävande enligt denna paragraf ej äga rum.

20 §.

Efter ansökan av adoptivbarnet varde adoptivförhållande hävt, om adoptanten grovt förgått sig mot barnet eller i märklig mån försummar sina plikter mot det eller för ett lastbart eller brottsligt liv samt förty barnets bästa påkallar att förhållandet upphör, så ock om dess upphörande eljes är av väsentlig betydelse för barnet.

Är barnet omyndigt på grund av sin ålder, eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av dess fader eller moder, särskilt förordnad förmyndare eller allmän åklagare.

21 §.

Har adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste, eller för adoptivbarnet ett lastbart eller brottsligt liv, varde adoptivförhållandet hävt, då ansökan därom göres av adoptanten eller, om han är sinnessjuk eller sinnesslö, av hans förmyndare.

22 §.

Hava makar adoptivbarn, må adoptivförhållandet ej hävas annat än beträffande bägge makarna. Överenskommelse om förhållandets hävande äge förty ej giltighet, med mindre bägge makarna deltaga däri; ej heller må hävande enligt 21 § ske på ansökan av ena maken, där ej synnerliga skäl därtill äro. I fall, som avses i 20 och 21 §§, må hävande äga rum, ändå att den omständighet, som åberopas till grund för hävandet, gäller blott ena maken.

23 §.

Är ansökan gjord om adoptivförhållandes hävande jämlikt 20 eller 21 §, lämne rätten alla dem tillfälle yttra sig, vilkas samtycke eller hörande, efter ty ovan är sagt, vore för adoption erforderligt, så ock, där adoptanten är omyndig förklarad, hans förmyndare. Är adoptivbarnet omyndigt, och är ej annan än adoptanten förmyndare, förordne rätten god man att i ärendet bevaka barnets rätt.

24 §.

Ingå adoptant och adoptivbarn äktenskap med varandra, skall adoptivförhållandet anses hävt.

25 §.

Häves adoptivförhållande, upphöre all verkan av adoptionen. Adoptivbarnet förlorar det genom adoptionen förvärvade namnet, med mindre rätten tillåter att det behålles.

26 §.

Laga domstol i mål, som i denna lag avses, vare den rätt, därunder adoptanten har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, höre målet till rätten i den ort, där han uppehåller sig, eller, om han är utrikes, till Stockholms rådstuvurätt.

27 §.

Ej må utländsk undersåte här i riket adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör.

Svensk undersåte må ej i främmande stat adoptera eller adopteras, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit, att det må ske.

28 §.

Adoptivförhållande må ej, där adoptanten är utländsk undersåte, här i riket hävas, med mindre hävandet varder gällande i den stat han tillhör.

Är adoptanten svensk undersåte, må adoptivförhållande ej utrikes hävas med verkan här i riket, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit det.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 191 .

Beträffande barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, samt barn, som födes efter det sagda lag trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till densamma äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap, skall vid tillämpning av förevarande lag iakttagas, att barnet ej må adopteras av fadern eller modern; att make till fadern eller modern må ensam adoptera barnet; att samtycke till barnets adoption erfordras allenast av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet; samt att adoptant inträder i rätten att av barnets fader erhålla bidrag till dess underhåll.

Bil.

Förslag

till

Lag

om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 9 §, 3 kap. 2, 7 och 11 §§, 6 kap. 4 §, 14 kap. 35, 36, 37 och 45 §§, 15 kap. 21 §, 18 kap. 6 och 12 §§ samt 22 kap. 20 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 kap.

9 §.

Ej må i mät för böter tagas den sakfälldes enda fasta egendom, varav han sin nödiga bärgning haver; ej nödig bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller vad den sakfälldes eljest till sin närings bedrivande behöver; ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfälldes, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn; ej heller av det förråd, som i huset finnes, vad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras.

3 kap.

2 §.

Förmår någon, på sätt i 1 § sagt är, till brottslig gärning den, som ej fyllt femton år, eller göra det föräldrar med sina barn, adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, förmyndare med myndling, husbondefolk med tjänstehjon, eller förman med den, som under hans lydnad står; varde det, vid straffets bestämmande för anstiftaren, såsom försvårande omständighet ansett.

7 §.

Underlåta föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar eller andra uppfostrare, eller förmyndare att från utförandet av brott, varom de vetskap äga, hindra den, som under deras vård och lydnad står, när det utan angivelse till åtal ske kan; varde straffade efter 4 §, dock högst med fängelse i sex månader, där det ej skett för egen vinning.

11 §.

Make, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som med den brottslige i första svägerlag lika nära förenad är, adoptivfader, adoptivmoder, adoptivbarn eller fosterbarn skall ej till straff fällas efter 10 §; ej heller efter 9 § för den brottsliges döljande, eller för befordrande av hans flykt.

6 kap.

4 §.

Komma make, barn eller adoptivbarn efter den, som dödad blivit, att genom hans frånfälle sakna nödigt underhåll; då skall dem, efter ty, med avseende å såväl den brottsliges tillgångar som andra omständigheter, skäligt prövas, tilläggas såsom skadestånd vad för dem tarvas till dess de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

14 kap.

35 §.

Undandrager sig den, som genom olovlig beblandelse avlat barn, att giva kvinnan nödig hjälp i anledning av havandeskapet eller barnets födelse, och begår kvinnan under inflytande av den övergivna eller nödställda belägenhet, vari hon i följd härav befinner sig, brott, varigenom fostret eller barnet dödas eller dess liv utsättes för fara; dömes mannen till böter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till straffarbete i högst två år dömas.

36 §.

Begår någon mord eller dråp å skyldeman i rätt uppstigande led eller å sin maka, eller ock å styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan, under vars lydnad man står; varde den omständighet såsom synnerligen försvärande ansedd.

Gör någon uppsåtligen annan misshandel å skyldeman i rätt uppstigande led; då må straffet ej sättas lägre än två månaders straffarbete; äro omständigheterna försvärande; må straffarbetet förhöjas till sådant arbete på livstid, om högsta strafftiden är i allmänhet bestämd till tio år, och, i annat fall, till två år utöver den i allmänhet bestämda högsta strafftiden. Sker sådan misshandel å annan av de personer, som i första stycket äro nämnda; varde den omständighet såsom synnerligen försvärande ansedd, och må ej till lindrigare straff än fängelse dömas.

37 §.

Förbryter man sig, såsom i 15 § sägs, mot någon av de personer, som i 36 § äro nämnda; varde, där ingen skada sker, ändock straffad med fängelse i högst ett år.

45 §.

Misshandel, som i 12 eller 13 § sägs, ändå att den skett emot maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan förman, så ock brott efter 15 eller 37 §, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsägande brottet till sådant åtal angiver, eller det blivit förövat under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kap. 9 eller 15 § omförmåles.

Vållande, varom i 17 § sägs, må ej åtalas av annan än målsägande.

15 kap.

21 §.

Fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, som tvingar son eller dotter till giftermål, straffes med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Tvingar någon eljest annan till giftermål; dömes till straffarbete i högst sex år.

Brott, som nu är sagt, må ej till bestraffning åtalas, där ej på grund av tvånget blivit dömt till återgång av äktenskapet.

18 kap.

6 §.

Öva religions- eller skollärare, uppfostrare eller läromästare otukt med ungdom, som de till undervisning eller uppfostran hava, eller göra det adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, eller förmyndare med myndling; varde dömda till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse.

Övar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning, otukt med kvinnsperson, som där intagen är; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

12 §.

Föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, lärare eller andra, som genom koppleri till otukt förleda barn eller dem, som under deras lydnad eller uppsikt ställda äro, skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömda medborgerligt förtroende förlustiga.

22 kap.

20 §.

Draga äkta makar något lönligen undan varandra; barn undan föräldrar, adoptivföräldrar eller fosterföräldrar; stärbhusdelägare eller andra, som i samfällt bo eller bolag äro, undan varandra; varde straffade med böter till högst dubbla värdet av det undandragna. Är brottet med synnerligen försvårande omständigheter förenat; må till fängelse i högst ett år dömas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 191 .

Bil.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 65 och 67 §§ utsökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören. Saknas utväg till nödtorftigt uppehälle; då skall av det förråd, som i huset finnes, undantagas vad till underhåll för en månad tarvas. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

67 §.

Gäldenärs innestående avlöning för allmän eller enskild tjänst, eller innestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta.

Är i lag eller författning särskilt stadgat, att viss egendom ej må utmätas, eller är av Konungen för viss pensions- eller livränteanstalt förordnat, att därifrån utgående pension eller livränta ej må tagas i mät; lände det till efter rättelse.

Om införsel i avlöning, pension eller livränta är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 191 .

Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen den 23 november 1916.

Närvarande:

Justitieråden BERGMAN,
SJÖGREN,
Regeringsrådet PALMGREN,
Justitierådet DYBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 28 april 1916, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om barn utom äktenskap,
- 2) lag om äktenskaplig börd,
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning,
- 4) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta,
- 5) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket,
- 6) lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o och 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt,
- 7) lag om adoption,
- 8) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken,
- 9) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen,
- 10) lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete,
- 11) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen,
- 12) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökninglagen samt
- 13) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Holdo Edling.

I anledning av förslagen avgävos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter:

Förslaget till lag om barn utom äktenskap.

1 §.

Justitierådet *Bergman*:

Från regeln, att barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn, stadgas i förslaget det undantag, att om modern är gift eller fränskild hustru, barnet erhåller det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift. Såsom anledning till detta undantag, som förekommer jämväl i de tyska och schweiziska lagarna i ämnet, åberopar lagberedningen skälig hänsyn för mannen och hans släkt. I olikhet med nämnda lagar anser däremot lagberedningen, att liknande undantag icke bör stadgas för det fall, att modern såsom änka bär sin avlidne mans namn, utan att i sådant fall barnet skall bära det namn, modern genom äktenskapet förvärvat. Lagberedningen erkänner, att detta kan synas obilligt mot mannens släkt, men anser, att barnets och moderns intresse av att hava samma släktnamn förtjänar större hänsyn, och påpekar, att i förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn änka icke, såsom fränskild hustru, förutsättes skola äga att återtaga det namn, hon hade före äktenskapets ingående. De sålunda anförda skälen synas mig icke vara av beskaffenhet att böra föranleda, att, i strid mot vad hänsynen till den avlidne mannens släkt och jämväl pieteten gent emot den avlidne bjuda, barnet i regel skall få bära dennes släktnamn. Moderns intresse torde i denna fråga icke böra tillerkännas någon betydelse. Däremot bör barnets intresse av att hava samma släktnamn som modern så vitt möjligt tillgodoses. Detta torde i flera fall kunna ske genom ändring av bestämmelserna rörande antagande av släktnamn. Därest änkan icke med sin avlidne man har barn, vilka hon har i sin vård, kan sålunda änkan beredas tillfälle att återtaga det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift. Har hon sådana barn, kommer det utom äktenskapet födda barnets intresse uti ifrågavarande hänseende stundom att sammanfalla med de äkta barnens intresse, att alla barnen hava samma släktnamn, och detta förhållande torde då i regel kunna utgöra tillräcklig anledning för att det utom äktenskapet födda barnet skall få antaga det släktnamn, som modern och halvsyskonen bära.

På grund härav hemställes, att andra punkten i första stycket av 1 § så ändras, att jämväl i det fall, att modern är änka, barnet skall er- hålla det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

2 §.

Lagrådet:

I 6 kap. 23 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning föreskrives, att när hemskillnad eller äktenskapsskillnad meddelas, make, som ej har vårdnaden om barnen, ej må betagas tillfälle till umgänge med dem, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda, samt att, om han ej nöjes åt vad andra maken härutinnan bestämmer, rätten skall skilja den emellan. De skäl, som föranlett intagandet i lagen av nämnda stad- gande, synas tala för införande i nu förevarande paragraf av en liknande bestämmelse beträffande faders och moders rätt till umgänge med utom äktenskap fött barn. Mot en dylik bestämmelse kan väl anföras, att den av föräldrarna, varom fråga är, i detta fall står mera främmande för bar- net, samt att till följd därav en fara för störande inflytande här kan an- ses oftare föreligga. Men övertvägande skäl synas dock tala för att frågan i båda fallen vinner en likartad lösning. Det kan icke vara principiellt riktigt att utesluta någon av föräldrarna från varje möjlighet till kontroll över barnets vård och uppfostran. Det måste ligga i barnets eget in- tresse, att möjligheten till en dylik kontroll hålles öppen. Dessutom kvarstår hos den av föräldrarna, som ej har vårdnaden, det naturliga in- tresset att upprätthålla förbindelsen med barnet. Att helt och hållet av- skära denna förbindelse överensstämmer icke med förslaget grundskåd- ning, att föräldrars förhållande till barn utom äktenskap icke vilar å ett delikt utan å familjerättslig grund.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer lagrådet om införande i detta sammanhang av ett stadgande av innehåll, att fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, icke må betagas tillfälle till umgänge med barnet, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda, samt att där i anledning härav tvist uppstår, rätten skall slita tvisten och med- dela erforderliga föreskrifter.

8 §.

Justitieråden Bergman och Dyberg:

Enligt vad motiven till 8 § närmast synas giva vid handen, skall stadgandet i första punkten av 8 § innebära, att underhållsskyldighetens

fullgörande genom utgivande av ett belopp en gång för alla icke kan ifrågakomma i annat fall än att avtal därom slutits, och att således domstol icke kan utan stöd av sådant avtal förplikta den underhållsskyldige att på nämnda sätt fullgöra sin ifrågavarande skyldighet. Ett visst stöd för en sådan tolkning av berörda stadgande giver också avfattningen av 10 §. Om ock det endast under mycket sällan förekommande förhållanden kan inträffa, att domstol utan stöd av därom träffat avtal skulle utdöma ett belopp en gång för alla, vore det dock lämpligt, att åt ifrågavarande stadgande gäves en avfattning, varav detsammias innebörd tydligare framginge.

Justitierådet *Bergman*, regeringsrådet *Palmgren* och justitierådet *Dyberg*:

I fråga om stadgandet i andra punkten av 8 § yttras i motiven, att enligt detsamma förskottsbetalning, som göres utöver vad enligt första punkten skall ske, icke befriar den bidragspliktige från skyldighet att, *där behov i framtiden uppstår*, ånyo lämna understöd. Innebörden av detta yttrande är dunkel. Det kan lätteligen giva anledning till den tolkningen, att om den bidragspliktige erlagt förskottsbetalning för längre tid än kalendermånad eller, därest annan termin blivit genom dom eller avtal bestämd, för längre tid än denna termin, en förutsättning för att den bidragspliktige skulle vara skyldig att ånyo lämna understöd för tid, som överskjuter den ifrågavarande terminen, vore, att behov då förefunnnes. Detta torde dock icke gärna kunna vara åsyftat, ty det är svårt att inse, huru detta behov skulle ådagaläggas; att det skulle göras vid domstol kan icke ifrågasättas, och att det skulle ske inför utmätningssmannen vid verkställighet av det utslag eller avtal, varigenom bidragsskyldigheten blivit bestämd, kan lika litet ifrågakomma. Avfattningen av lagtexten ger ej heller stöd för en sådan tolkning. På den missuppfattning, vartill lagberedningens omförmälda yttrande, på sätt ovan framhållits, torde kunna giva anledning, har uppmärksamheten ansetts böra fästas.

10 §.

Lagrådet:

Enligt här meddelade föreskrifter skall sättet för det inbetalade beloppets användning uteslutande ankomma på barnavårdsnämndens prövning. Detta kan måhända komma att tolkas såsom ett hinder för barnavårdsnämnden att godkänna ett avtal, däri förbehåll skett om medlens användning. Förbehåll kan hava gjorts om återbäring vid barnets död av då be-

hållna medel. Likaså kan förbehåll eljest hava träffats, att livränta icke skall inköpas, utan medlen göras fruktbarande på annat i avtalet bestämt sätt. Möjlighet att träffa dylika förbehåll, utan vilka ett i och för sig för barnet förmånligt avtal om betalning en gång för alla måhända i vissa fall icke kan komma till stånd, torde emellertid böra hållas öppen och på något sätt antydvas i lagtexten.

Inköp av livränta torde för övrigt icke i lagtexten böra framhållas såsom det regelmässiga förfarandet, utan synes med denna utväg, som måhända ej så ofta, som i förslaget förutsatts, torde komma att begagnas, böra likställas annat lämpligt sätt för medlens användande.

I sammanhang härmed må erinras, att stadgandet om inköp av livränta hos riksförsäkringsanstalten påkallar ändring av 35 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

12 §.

Regeringsrådet *Palmgren*:

Med anslutning i huvudsak till den mening, som uttalats i det vid lagberedningens förslag fogade särskilda yttrandet, anser jag, att den föreslagna lagstiftningen bort upptaga rätt för barn utom äktenskap till arv efter fadern och för fadern till arv efter barnet.

14 §.

Lagrådet:

Ehuru intet därom yttras i motiven, måste det antagas vara förslaget mening, att även gift kvinna skall kunna förordnas till barnavårdsman. Detta synes dock lämpligen böra uttryckligen utsägas i lagtexten.

20 §.

Lagrådet:

Då här stadgas, att ett erkännande, som gjorts före barnets födelse, icke är gällande, där det visas hava berott på villfarelse angående den sannolika tiden för födelsen, utgör detta endast en tillämpning av den allmänna rättsgrundsatsen, att erkännande för att äga bevisvärde måste vara fritt från misstag. Sålunda kan icke heller det erkännande, som gjorts efter barnets födelse, vara gällande, där det framkallats av villfarelse om barnets ålder. Vid sådant förhållande synes det vara oegentligt, att verkan av villfarelse omnämnas i lagtexten endast för det fall, att erkännandet gjorts före barnets födelse. Ätt ett erkännande, som tillkommit av vill-

farelse, likasom där det skett av tvång eller förledande, icke gäller, torde ej behöva utsägas i lagtexten. Det synes därför vara tillräckligt, att föreskrift lämnas av innehåll, att ifrågakvarande erkännande kan göras även före barnets födelse.

Enär enligt motiven den för erkännandet givna formföreskriften skall gälla även för godkännande från förmyndares eller myndigt barns sida, torde det för tydlighetens skull vara nödigt, att i lagtexten utsägas, att sådant godkännande skall ske på enahanda sätt som erkännandet.

25 §.

Justitierådet *Bergman*:

Föreskriften i första stycket, att rätten skall tillse, att en var, som äger att för barnet föra talan, erhåller tillfälle att yttra sig i målet, är i flera avseenden dunkel, och lagberedningens motiv lämna föga ledning för tolkningen av densamma. I motiven framhålles, att det i följd av 2 § i första hand tillkommer modern att å barnets vägnar föra faderskapstalan, därest hon har vårdnaden om barnet, men att jämlikt 13 § även barnavårdsmanen kan föra sådan talan. Då emellertid en dom rörande faderskapstalan har samma rättskraft, vare sig barnet i rättegången företrätts av modern eller barnavårdsmanen, har lagberedningen, för att barnets intressen så vitt möjligt i varje fall skola bliva tillgodosedda, ansett ovannämnda skyldighet böra åläggas rätten.

Ändamålet med stadgandet torde sålunda få anses vara, att om endast modern eller barnavårdsmanen anhängiggjort faderskapstalan, jämvel den andra representanten för barnet skall beredas tillfälle att i sin nämnda egenskap, således å kärandesidan, föra talan i målet. Det fall, som härvid är av intresse, och i vilket vid stadgandets tillämpning svårigheter kunna uppstå, är det, då målet anhängiggjorts av barnavårdsmanen, och rätten således skall tillse, att modern erhåller tillfälle att yttra sig i målet. Att modern ensam anhängiggör målet, torde sällan inträffa, och när så sker, lär barnavårdsmanen i regel icke underlåta att, när han fått kännedom om målets anhängiggörande, inställa sig vid rätten och föra talan för barnet. Däremot torde det lätt kunna komma att inträffa, att modern på grund av påtryckning från svaranden eller av annan orsak ej velat vara med om talans anställande, och att, när hon på grund av det ifrågakvarande stadgandet underrättas om den av barnavårdsmanen anhängiggjorda rättegången, hon underlåter att inställa sig eller väl kommer tillstädes, men förklarar sig icke vilja föra talan i målet. Huru skall rätten i sådan händelse förfara? Skall rätten ändock behandla

modern såsom vore hon part i målet? Vid motiveringen av andra stycket i paragrafen yttrar lagberedningen, att för vinnande av tillförlitlig upplysning beträffande vissa på faderskapsfrågan inverkan omständigheter det i allmänhet är av största betydelse, att barnets moder och svaranden kunna höras personligen, samt att med hänsyn härtill förslaget stadgade, att om rätten förordnat, att part skall personligen inställa sig, men han ej kommer, rätten, där så finnes lämpligt, kan låta hämta honom. I anslutning till detta uttalande torde det kunna antagas vara förslaget mening, att om modern efter erhållen underrättelse om målets anhängiggörande icke kommer tillstädes, rätten med tillämpning av andra stycket i paragrafen skall kunna ålägga henne att personligen inställa sig vid rätten samt, om hon ej kommer, låta hämta henne. Visserligen torde rätten, även om modern i det antagna fallet icke är att betrakta såsom part, ej sakna medel att, om hennes hörande anses erforderligt, inkalla henne. Enligt förevarande paragraf åligger det nämligen rätten att sörja för fullständig utredning, och på grund härav torde rätten kunna förordna, att modern skall inkallas för att upplysningsvis höras. På grund av moderns ställning i förhållande till barnet synes det dock naturligare, att hon behandlas såsom part. Även i andra avseenden torde det vara av betydelse, huruvida modern skall anses såsom part eller ej. Är hon att anse såsom part, torde målet icke kunna avgöras genom förlikning, därest icke denna biträdes jämväl av modern. Och är hon icke att anse såsom part, torde det icke väl överensstämma med fyllnadsedens karaktär av partsed, att rätten ålägger modern fyllnadsed. Det kan visserligen invändas, att den omständigheten, att sådan ed icke i föreliggande fall kan ådömas, ej är av någon betydelse, enär modern, därest hon icke inställer sig, knappast kan förväntas vilja genom avläggande av fyllnadseden bidra till svarandens dömande. Men om ock så stundom torde bliva fallet, lär det dock ej få antagas bliva en allmän regel.

Om på grund av vad nu anförts det får antagas vara förslaget mening, att modern skall behandlas såsom part i rättegången, så förutsätter detta, att hon skall erhålla underrättelse om målets anhängiggörande. I vilken ordning detta skall ske, framgår ej med tydlighet av lagtexten. Ordalagen synas dock närmast giva anledning till den tolkning, att rätten i varje fall, oavsett om modern före målets första handläggning genom barnavårdsmannen underrättats om stämningen eller ej, skall besluta, att modern skall erhålla tillfälle att yttra sig i målet, och att rätten skall låta detta beslut delgivas modern. Denna ordning för moderns underrättande synes ock vara den riktigaste, om modern skall vara att betrakta såsom part i rättegången.

Om förslaget mening är, att förevarande stadgande skall hava den innebörd, som ovan angivits, hemställes, att stadgandet måtte så omredigeras, att detsamma vid tillämpningen icke måtte i nu berörda avseenden kunna bliva föremål för misstolkning.

27 §.

Justitierådet *Bergman*:

Om, såsom förslaget mening läser vara, rätten skall kunna förelägga modern fyllnadsed, även om hon ej fört talan i målet, bör detta utsägas i lagtexten, ty om ock enligt nu gällande rätt sådan ed i vissa fall kan åläggas den, som icke är part i rättegången, torde, såsom vid 25 § antytts, detta icke så väl överensstämma med fyllnadsedens karaktär av partsed.

32 §.

Lagrådet:

Vad i denna paragraf stadgas för det fall, att svaranden, efter det han på grund av förordnande, som i 28 eller 29 § sägs, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, torde böra utsträckas att gälla jämväl för det fall, att svaranden, sedan han på grund av slutligt utslag betalat underhållsbidrag, efter målets fullföljd genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig. I båda fallen skulle enligt allmänna rättsgrund-satser svaranden äga att av den underhållsberättigade återbekomma vad sålunda utbetalats. I sina motiv yttrar lagberedningen beträffande ett återkrävande av de enligt provisoriskt beslut utbetalda medlen: »I regel torde dessa medel då vara förbrukade och den underhållsberättigade sakna andra tillgångar, som kunna användas till återbetalningen. Det kan icke vara skäligt, att svaranden sålunda utsättes för bestående förlust på grund av de bestämmelser, som meddelats i syfte att barnet och modern icke skola vara i saknad av nödigt uppehälle. Beredningen har därför ansett staten böra i detta fall träda emellan och sålunda tillerkänt den, som obehörigt fått vidkännas underhållsbidrag, rätt att av allmänna medel återfå vad han fått utbetala.» Det nu anförda torde med lika fog kunna sägas, när utbetalningen skett på grund av ett slutligt utslag, som ändras i högre instans. Stadgandet, att slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidragsskyldighet, får gå i verkställighet lika som laga kraft ägande dom, där ej rätten annorlunda förordnat, är meddelat i enahanda syfte som bestämmelserna om provisoriska beslut och deras verkställighet samt avviker liksom dessa

från vad som eljest gäller om verkställighet av dom. I tvivelaktiga fall torde väl i regel rätten förordna, att utslaget icke må gå i verkställighet, förrän det vunnit laga kraft. Detta torde man hava utgått ifrån, då i 14 § av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete medgivits, att slutligt utslag, varigenom rätten ålagt svaranden betalningsskyldighet, finge gå i verkställighet liksom laga kraft ägande dom, där ej rätten annorlunda förordnat. Då det emellertid kan inträffa, att rätten i något fall icke meddelat sådant förordnande, och att svaranden därigenom obehörigen får vidkännas underhållsbidrag, som han på grund av det icke laga kraft vunna utslaget utbetalat, bör svaranden jämväl i detta fall hava rätt att av allmänna medel återfå vad han måst utbetala. Då dylika fall sällan torde komma att inträffa, lär den sålunda föreslagna utvidgningen av nu ifrågasvarande bestämmelser icke kunna medföra någon avsevärd utgift för statsverket.

Vidkommande stadgandet i tredje stycket torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke den, som mottagit underhållsbidraget, alltid bör vara fri från skyldighet att återgälda vad av allmänna medel för berörda ändamål utgivits. Det synes vara oegentligt, att staten i princip tillerkänner sig en rätt att fordra medlens återbetalande, men samtidigt förklarar, att denna rätt endast i sällsynta undantagsfall skall utövas. Enligt motiveringens borde staten söka sitt åter, då käranden, som förlorat i rättegången, sedermera utfått underhållsbidraget av den verkliga underhållsskyldige. Men har käranden, såsom här förutsättes, haft sannolika skäl för sin talan, torde med förslagets bevisregler svaranden icke ofta komma att frikännas; och där detta likväl skulle inträffa, lär underhållsbidraget ytterst sällan utfås av annan. Det i lagtexten givna stadgandet om Konungens befallningshavandes rätt att under särskilda omständigheter förordna om återvinningsstalan åsyftar visserligen även andra fall, såsom då en avsevärd förmögenhet tillfallit modern eller barnet, men även dylika fall lära bli sällsynta. Någon nämnvärd ekonomisk betydelse för staten kan återvinningsrätten icke äga. Stadgandet om Konungens befallningshavandes rätt att förordna om talans anställande föranleder emellertid, att staten skulle kunna under en obestämd framtid mot ifrågasvarande mödrar och barn upprätthålla sin fordringsrätt, ändock att försök att utfå beloppet i regel icke skulle göras. Måhända skulle Konungens befallningshavande anse sig skyldig att enligt förordningen om tioårig preskription bevaka statens fordran hos modern och barnet samt i övrigt tid efter annan söka utröna, huruvida sådana omständigheter inträffat, att förordnande borde ske om återvinningsstalan anställande. Om det slutligen befunnits, att

modern eller barnet genom sitt eget arbete förvärvat tillgångar, skulle fråga kunna uppstå om beloppets utsökande. Att av nämnda anledning Konungens befallningshavande efter femton eller tjugu års förlopp skulle förordna om talans anställande, är säkerligen icke avsett, men redan det förhållande, att statens fordran kvarstår under en så lång tid, synes icke lämpligt, åtminstone så vitt fråga är om fordran mot barnet. Större skäl kunde måhända finnas för bevarande av statens rätt till krav mot modern, men då understödet till modern åtminstone delvis utgår för barnets skull, synes det även beträffande modern vara föga tilltalande att för obegränsad framtid upprätthålla en fordringsrätt, som regelmässigt icke skall göras gällande. Det skall icke förnekas, att i ett fåtal fall statens utlägg skulle kunna utan obillighet återkrävas, men det torde icke vara befogat att för dessa sällsynta undantagsfall upprätthålla fordringsrätten mot de mödrar och barn, mot vilka ett krav icke rimligtvis kan anställas. Tager man i övervägande å ena sidan det ringa gagn, som staten kan få av ifrågavarande återvinningsrätt, och å andra sidan de olägenheter, som rättens bevarande och bevakande kunna föranleda, synes det vara riktigast att utan vidare befria den, som mottagit underhållsbidraget, från skyldighet att till statsverket återgälda kostnaden. Om en bestämmelse av sådant innehåll gives, bör det utan särskilt stadgande vara uppenbart, dels att den underhållsberättigade icke må kunna utkräva motsvarande belopp av den verkligen underhållsskyldige, dels ock att den sistnämnde är pliktig att återgälda beloppet till statsverket. Men naturligtvis kunna bestämmelser härutinnan för tydlighets skull upptagas i lagen.

Då en anordning, som befriar modern och barnet från återbärings-skyldighet till staten, synes äga företräde framför förslagets ståndpunkt, anser lagrådet sig böra hemställa, att bestämmelsen i tredje stycket må ersättas med ett stadgande av innehåll, att den, som mottagit underhållsbidraget, ej må vara pliktig att till statsverket återgälda vad av allmänna medel till svaranden utgivits. Oberoende av en dylik bestämmelse kan naturligtvis skadestånd utgå, där brott förelegat. Ett särskilt stadgande för detta fall, som väl är tänkbart, men knappast torde förekomma, synes ej vara erforderligt.

Om vad beträffande tredje stycket ovan hemställts icke vinner bifall, må erinras, att detsamma ej innehåller någon föreskrift, huruvida talan får föras mot sådant förordnande av Konungens befallningshavande, som där avses. Då i andra stycket däremot föreskrives, att talan får i viss ordning fullföljas mot Konungens befallningshavandes beslut, som där omförmäles, synes det ligga närmast att tolka tredje stycket så,

att Konungens befallningshavandes berörda förordnande ej får överklagas. Motiven lämna icke någon upplysning om vilken lagberedningens mening varit. För undvikande av ej avsedd tolkning bör stadgandet i nu ifrågasvarande hänseende förtydligas. Skäl att förbjuda klagan hos Konungen över Konungens befallningshavandes förordnande lär ej föreligga.

33 §.

Justitierådet *Bergman*:

Lämpligheten av stadgandet i andra stycket synes mig kunna ifrågasättas. Lagberedningen framhåller vid 9 §, att det måste anses vara en fördel för barnet, att dess underhåll för framtiden tryggas därigenom, att den underhållsskyldige till barnets underhåll utger ett visst kapitalbelopp, då härigenom undgås de svårigheter och hinder av mångfaldigt slag, som under loppet av underhållstiden torde möta för realiserandet av barnets lagbestämda anspråk på underhåll. Dylika svårigheter och hinder lära dock icke komma att i någon större grad göra sig gällande vid indrivande av periodiska bidrag hos de personer, vilka äro i tillfälle att utgiva ett kapitalbelopp en gång för alla. Men även om den av lagberedningen framhållna fördelen i viss mån måste erkännas, kan densamma knappast anses så stor, att den uppväger de för barnet ofördelaktiga verkningar, som kunna bli en följd därav, att, såsom i 33 § föreslås, ett avtal om utgivande till barnets underhåll av ett belopp en gång för alla ej får rubbas. Det lär kunna befaras, att vid avtalets ingående man kommer att utgå därifrån, att underhållsskyldigheten upphör, när barnet fyllt femton år, eller åtminstone icke fortfar längre än till dess barnet uppnått aderton års ålder. Naturligen kan i regel vid avtalets ingående icke tagas i beräkning några barnets anlag. Om det framdeles skulle visa sig, att med hänsyn till barnets anlag detsamma borde erhålla en fortsatt utbildning utöver uppnådda femton eller aderton år, skulle fadern icke kunna förpliktas att utgiva bidrag härtill, även om hans ekonomiska ställning vore aldrig så god. Detta kan icke anses tillfredsställande, helst det säkerligen blir personer i mera burgen ställning, som komma att använda sig av denna avtalsform. Lagberedningen befärrar, att om lagen även i fråga om dylikt avtal bereder möjlighet till jämkning, denna möjlighet i de flesta fall skulle avhålla den underhållsskyldige från avtalets ingående. Denna fruktan anser jag vara överdriven. Den underhållsskyldige, vilken såsom nämnt i regel befinner sig i jämförelsevis god ekonomisk ställning, torde icke löpa någon större risk att under de femton första åren av barnets levnad få lämna något ytterligare bidrag; och detta förhållande torde, om, såsom antagas kan,

hans önskan är att genom avtalets ingående så vitt möjligt avslita förbindelserna med barnet och dess moder, förmå honom att bortse från möjligheten att kanske i en avlägsen framtid till barnets fortsatta utbildning få lämna ytterligare bidrag. Beträffande den föreslagna orubbligheten av ifrågavarande avtal må härjämte anmärkas, att densamma strider mot den strävan att hos fadern väcka och stärka känslan av samhörighet med barnet, som i viss mån ligger till grund för åtskilliga av förslagets bestämmelser. På grund härav hemställer jag, att andra stycket i 33 § måtte utgå.

Förslaget till lag om äktenskaplig börd.

2 §.

Lagrådet:

Då i mål, varom här är fråga, modern varken för egen del är part eller för barnet äger föra talan, synes det icke böra åläggas mannen att instämma henne. Därest moderns inkallande i rättegången erfordras för utrednings vinnande, är rätten på grund av stadgandet i 6 § befogad att härom förordna. I de fall, då målet verkligen är tvistigt och därför i regel icke kan avgöras vid första rättegångstillfället, torde det i motiven angivna ändamålet med stadgandet om moderns instämmande eller att rättegångens slutförande skulle påskyndas knappast i nämnvärd mån vinnas. Denna verkan av stadgandet torde icke kunna påräknas, utan att det föreskrives, att jämväl modern skall instämmas inom den i paragrafen stadgade tid av sex månader. Men i sådant fall skulle en försummelse av mannen i detta hänseende föranleda, att hans talan icke kunde upptagas till prövning; och att hans försummelse att instämma modern skulle hava denna påföljd, kan så mycket mindre vara lämpligt som, på sätt ovan anmärkts, modern kan på annat sätt inkallas. Härtill kommer, att om, såsom stundom kan inträffa, det genom de av mannen åberopade och styrkta förhållanden är uppenbart, att hans talan måste bifallas, det tydligen är onödigt att inkalla modern.

I anledning härav hemställes, att stadgandet i sista punkten av första stycket må utgå. Samma skäl tala för uteslutande av motsvarande stadgande i 5 §.

För det i 2 § omförmälda fallet att å landet ej är rättegångsdag synes böra stadgas, att domaren skall åga förordna god man att bevaka

barnets rätt, intill dess på anmälan av domaren god man av rätten förordnats.

6 §.

Lagrådet:

Liksom skett i lagen om äktenskaps ingående och upplösning och i förslaget till lag om barn utom äktenskap, synes även i förevarande lagförslag böra intagas föreskrift därom, att rätten må, där part det begär, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

Förslaget till lag om införsel i avlöning, pension eller livränta.

2 §.

Lagrådet:

Enligt förslaget skall ansökan om införsel, i likhet med vad som i allmänhet gäller beträffande ansökan om utmätning, kunna göras icke blott skriftligen utan även muntligen. I fråga om utmätning för auktionsfordran, som omförmäles i 55 § utsökningslagen, är emellertid skriftlig form för ansökan föreskriven. Grunden för denna föreskrift anges vara, att ärendet ej förut varit anhängiggjort hos någon myndighet, och att det då är med god ordning förenligt, att sökanden skriftligen angiver, att och i vilken omfattning han söker utmätning. Då underhållsbidrag, för vars gäldande införsel begäres, kan vara bestämt genom skriftligt avtal, som icke varit föremål för myndighets prövning, torde av enahanda skäl ansökan om införsel böra göras skriftligen. När införsel sökes på grund av dom, kan det ock vara av vikt, att sökanden ingiver skriftlig ansökan, som visar, att det är införsel och icke utmätning, som begäres. Skriftlig ansökan är även lämplig av det skäl, att sökanden, då införsel begäres, skall lämna vissa uppgifter. Enligt förslaget skall han lämna uppgift å den underhållsskyldiges hemvist och anställning. Därjämte bör han dock uppgiva, för vilken förfluten tid underhållsbidrag är oguldet, ty härom måste utmätningssmannen äga kännedom, därest den underhållsskyldige på sätt i 5 § föreskrives vill undvika införsel. Vidare bör i ansökningen uppgivas, för vilka bidrag införsel begäres. Det kan nämligen hända t. ex. att sökanden icke vill i hela den utsträckning förslaget i 6 § medger erhålla införsel för förfallna bidrag.

På grund härav hemställes, att 2 § i nu berörda hänseende fullständigast och omarbetas.

5 §.

Justitierådet *Bergman* och regeringsrådet *Palmgren*:

När i denna paragraf stadgas, att införsel ej må beviljas, där den underhållsskyldige, förutom annat, betalar förfallet belopp, torde, enligt vad av motiven synes framgå, med förfallet belopp menas allt, som för den förflutna tiden av underhållsbidraget är oguldet. Enligt andra stycket i 6 § må införsel ej beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år, innan ansökningen gjordes. Med hänsyn härtill synes det icke skäligen böra fordras, att den underhållsskyldige för att förhindra införsels meddelande betalar annat belopp än som förfallit å sådan tid, att till dess gäldande införsel på grund av ansökningen kan meddelas. I enlighet härmed bör fördenskull 5 § ändras.

Vinner vad nu anförts avseende, påkallas härav en motsvarande ändring i 8 §.

Lagrådet:

Då enligt denna paragraf den underhållsskyldige ställer pant eller borgen, skall han till utmätningssmannen avlämna det pantsatta godset eller löftesskriften. I olikhet med vad som skett i 48 § utsökningslagen innehåller förevarande paragraf icke bestämmelser om huru utmätningssmannen skall förfara med panten eller löftesskriften. Har borgen ställts, synes det naturligt, att då utmätningssmannen till sökanden återställer den dom eller annan handling, varpå ansökningen grundats, han samtidigt till sökanden överlämnar löftesskriften. Är däremot pant ställd, kan denna icke utan den underhållsskyldiges medgivande få utlämnas till sökanden, utan torde panten, därest utmätningssmannen icke vill efter ärendets slutbehandling behålla densamma i sin vård, böra av utmätningssmannen lämnas i förvar till annan vederhäftig man, som åtager sig att vårda den. Till 5 § böra fogas föreskrifter av nu antytt innehåll.

6 §.

Lagrådet:

I motiven framhålles i fråga om fordran på underhållsbidrag för tid, som redan gått till ända, dels hurusom sådan fordran, då bidragen icke mera kunna tjäna sin ursprungliga uppgift, i viss mån förlorat ka-

raktären av underhållsfordran och blivit likställd med vanlig fordran, för vilken införsel ej kan äga rum, dels att om införsel för förut förfallna bidrag utan inskränkning medgives, den underhållsskyldige kan komma i en sådan ställning, att han förlorar arbetslust och vilja att göra rätt för sig, och att i följd därav möjligheten att utbekomma det löpande underhållet minskas eller rent av försvinner. Med hänsyn härtill har i förslaget den begränsning beträffande förfallna underhållsbidrag införts, att införsel ej må beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år, innan ansökningsen om införsel gjordes. Det vill emellertid synas, att vederbörligt beaktande av omförmälda synpunkter bör föranleda en starkare begränsning av införselns verkan i avseende å förfallna bidragsbelopp. Även sedan införsel beviljats, kunna nämligen av olika anledningar så stora rester å underhållsbidragen uppkomma, att det ej kan vara lämpligt eller billigt, att desamma skola utan begränsning belasta den underhållsskyldiges lön. Så kan exempelvis bliva fallet, om efter det införseln börjat tillämpas, den underhållsskyldige under längre tid varit i saknad av anställning, men sedan åter erhåller sådan, eller om under en längre tid allenast obetydliga belopp kunnat av lönen innehållas. Särskilt måste det framstå såsom en opåkallad avvikelse från införselinstitutets ändamål att betrygga utbekommande av underhåll, om detsamma skulle kunna användas för uttagande av resterande underhållsbidrag under lång tid, efter det behovet av underhåll genom den underhållsberättigades död eller eljest upphört. På grund av vad nu anförts hemställes, att i fråga om införsel till gäldande av underhållsbidrag den begränsning måtte stadgas, att avlöning ej må innehållas för bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år, innan innehållandet sker.

Justitierådet *Bergman*, regeringsrådet *Palmgren* och justitierådet *Dyberg*:

Beträffande ej förfallet underhållsbidrag skall enligt förslaget den regel gälla, att avlöning ej må innehållas till gäldande av annat bidragsbelopp än det, som förfaller näst efter innehållandet. Nämda regel, som passar för det fall, att avlöningen förfaller tätare än underhållsbidraget, är däremot ej tillfredsställande, om tiderna för avlöningens utbetalande inträffa med längre mellanrum än förfallotiderna för underhållsbidraget. För sådant fall lär det bliva nödigt att bereda möjlighet till innehållande av så stor del av den förfallna lönen, som erfordras för gäldande av samtliga intill nästa avlöningstillfälle förfallande bidragsbelopp. I fråga om ej förfallet underhållsbidrag synes alltså böra stadgas, att avlöning ej må innehållas för annat bidragsbelopp än sådant, som förfaller näst efter

innehållandet, utan så är att flera bidragsbelopp förfalla, innan nästa förfalldag för avlöningen inträffar, i vilket fall avlöning må innehållas för sautliga dessa bidragsbelopp.

Till undvikande av besvärliga beräkningar utan motsvarande gagn torde kunna föreskrivas, att vid uttagande av underhållsbidrag medelst införsel ränta å förfallna bidragsbelopp ej må beräknas.

7 §.

Justitierådet *Bergman*:

Genom stadgandet i denna paragraf tillerkännes utmätningssmannen befogenhet att besluta om jämkning i de vid förordnandet om införsel meddelade bestämmelserna. I motiven hänvisas allenast till sådana fall, då av olika anledningar minskning eller höjning bör ske i det belopp, som enligt förordnandet skall innehållas å den underhållsskyldiges avlöning. Utmätningssmannen bör dock dessutom kunna besluta ändring i bestämmelserna, så vitt angår tiden för innehållandet. Detta omfattas även av det föreslagna stadgandet. Vidare bör emellertid härunder även innefattas rätt för utmätningssmannen att förordna, att under viss tid eller tills vidare något innehållande icke skall äga rum. Sjukdom, ökning av den underhållsskyldiges familj, minskning av avlöningen eller andra omständigheter kunna vara skälig anledning till beslut om dylik ändring i bestämmelserna. Då det vid tillämpningen till äventyrs kan uppstå tvekan, huruvida ett beslut, att innehållande tills vidare icke skall äga rum, är att hänföra till beslut om jämkning, synes det lämpligt att för vinnande av större tydlighet stadgandet omredigeras.

Hava sådana förhållanden inträffat, att utmätningssmannen ansett sig böra förordna, att innehållande tills vidare icke skall äga rum, kan det mången gång inträffa, att nytt beslut om att innehållande skall göras icke på flera år, ja kanske aldrig kommer att meddelas. Ett dylikt ärende kommer enligt förslaget att alltjämt vara beroende på utmätningssmannens handläggning och skall av honom redovisas i dagboken. En ändring av förslaget i denna del synes så mycket hellre böra göras, som det kan befaras, att den nya lagstiftningen om införsel på grund av ärendenas mängd och beskaffenhet kommer att ej obetydligt öka utmätningssmannens arbetsbörda. Om, sedan införsel beviljats, viss tid t. ex. tre år förflutit, under vilka på grund av utmätningssmannens förordnande avlöning icke innehållits, synes utmätningssmannen böra få avskryva ärendet från vidare handläggning. Den underhållsberättigades intresse torde icke kunna sägas därigenom bliva åsidosatt. Ändras sedermera förhållandena, så att avlö-

ning ånyo kan innehållas, får den underhållsberättigade göra ny ansökan om införsels beviljande. Om avskrivningsbeslutet bör underrättelse av utmätningssmannen med posten avsändas till den underhållsberättigade. Jag hemställer fördenskull, att i förslaget måtte intagas ett stadgande av nu antytt innehåll.

8 §.

Justitierådet *Sjögren*:

Huru angeläget det än må vara, att genom införsel i avlöning beredes effektivitet åt lagstiftningen på förevarande områden, kan det icke förbises, att det föreslagna tvångsförfarandet betecknar en nödfallsutväg, som icke bör anlitas i större utsträckning än oundgängligt är. En enstaka underlåtenhet att betala ett förfallet månadsbidrag skall enligt förslaget i regel föranleda ett beslut, varigenom införsel beviljas att principiellt gälla för hela den tid underhållsskyldigheten varar, eller, i det praktiskt viktigaste fallet, då fråga är om underhåll åt barn utom äktenskap, för en tid av femton år eller längre. Ett för så lång tid gällande beslut om införsel i avlöning kan för den, som därav drabbas, medföra svårighet att behålla en förutvarande anställning eller att vinna en ny. Hos mången bidragspliktig torde det ock verka nedsättande på självkänslan samt hämmande på arbetslusten att av ifrågavarande anledning bliva under en så lång följd av år underkastad utmätningssmans förfoganden. Visserligen skall, om den underhållsskyldige visar sannolika skäl, att han kommer att fullgöra sin skyldighet, beslutet om införsel upphävas. Men en prövning av de skäl, som härutinnan kunna förebringas, blir i de flesta fall, så länge beslutet om införsel är gällande, mycket vanskelig. Utgången måste i hög grad bliva beroende av utmätningssmannens subjektiva uppfattning. Anser man sig böra bibehålla utmätningssmannens prövningsrätt, vilket visserligen med hänsyn till enstaka fall kan vara lämpligt, synes man dock därjämte böra sörja för att införseln må kunna upphävas, därest den underhållsskyldige i handling visar, att han vill och kan utan fortsatta tvångsåtgärder fullgöra sin naturliga skyldighet. Om rätten att erhålla införsel begränsas till att för varje gång avse en viss kortare tid, kan det väl inträffa, att efter utgången av en dylik period en ny ansökan förr eller senare blir av nöden, men den underhållsskyldige har i allt fall fått ett tillfälle att själv avgöra, huruvida icke ett godvilligt fullgörande av skyldigheten är att föredraga. Besväret att ingiva och handlägga en ny ansökan, där en sådan blir erforderlig, är ringa mot den fördel, som vinnes, därest i ett avsevärt antal fall en godvillig betalning under en längre tid kan åvägabringas. Införseln bör, om möjligt, så an-

ordnas, att tvångsförfarandet under gynnsamma omständigheter kan efter viss tids förlopp bliva obehövt. Det kan icke vara lämpligt, om den uppfattningen får göra sig gällande, att de underhållsbidrag, varom här är fråga, regelmässigt betalas genom vederbörande utmätningsman. Även beträffande den, som en gång underlåtit att betala ett förfallet belopp, måste man sträva därhän, att den frivilliga betalningen blir regel. För att i någon mån underlätta övergången från tvångsförfarandet till den frivilliga betalningen synes man böra begränsa tiden för giltigheten av införselbeslutet exempelvis till två år. Begränsningen bör dock ej vara ovillkorlig, utan beroende därav, att restantier ej föreligga. I enlighet härmed anser jag mig böra hemställa, att till förevarande stadgande fogas en bestämmelse av innehåll, att sedan två år förflutit från det införsel beviljades, utmätningsmannen skall, där förfallna bidragsbelopp guldits, häva beslutet om införsel, så framt den underhållsskyldige det yrkar.

11 §.

Lagrådet:

På grund av bestämmelserna i denna paragraf kommer utmätningsmannen att få om händer enskilda tillhöriga medel. Med anledning härav bör i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, vidtagas ändring, så att sådan ersättning må utgå jämväl där utmätningsman tillgriper och förskingrar medel, som han på grund av bestämmelserna i nu förevarande lagförslag fått om händer.

14 §.

Lagrådet:

Denna bestämmelse synes i sak allenast innebära, att vad på grund av beslut om införsel föreskrivits angående avlönings innehållande är bindande för arbetsgivaren. Genom en utbetalning, som skett i strid mot en meddelad föreskrift, kan naturligtvis arbetsgivaren icke befrias från att erlægga beloppet i enlighet med föreskriften. För den underhållsberättigade skulle det emellertid medföra en synnerligen stor olägenhet, om han för utfående av dylikt belopp vore under alla omständigheter nödsakad att i vanlig rättegång föra talan mot arbetsgivaren. I många fall torde överträdelsen vara så klar, att beloppet bör kunna utan rättegång uttagas hos arbetsgivaren medelst utmätning. I anledning härav hemställes, att bestämmelsen må utbytas mot ett stadgande av innehåll, att där det finnes

uppenbart, att arbetsgivaren obehörigen utbetalat belopp, som han på grund av beslut om införsel bort innehålla, utmätningssmannen må äga att hos arbetsgivaren omedelbart genom utmätning uttaga beloppet.

20 §.

Justitierådet *Bergman*:

Förslagets stadgande om införsel till förmån för fattigvårdssamhälle är föranlett av det utav fattigvårdslagstiftningskommittén upprättade förslaget till lag om fattigvården. Under det att i nu gällande fattigvårdsförordning i fråga om fattigvårdssamhälles rätt till talan mot enskild försörjningspliktig föreskrift endast finnes beträffande ersättning för redan lämnad fattigvård, innehåller nyssnämnda förslag stadgande, att om obligatorisk fattigvård lämnats någon, för vilkens försörjning annan är ansvarig, och behovet av fattigvård finnes vara stadigvarande, den försörjningspliktige kan åläggas att till fattigvårdssamhället å lämpliga tider, så länge behovet fortfar, utgiva skäligt bidrag till den försörjningsberättigades underhåll. Väl uppgives det, att förslaget i denna del ansluter sig till en av fattigvårdsmyndigheterna redan tillämpad praxis. Men, även om så är förhållandet, kan det icke vara lämpligt att i nu ifrågasatt ordning meddela lagbestämmelser om införsel för fattigvårdssamhälles rätt till bidrag av den försörjningspliktige, innan mot denna praxis svarande föreskrifter blivit såsom lag antagna. Härjämte är att märka, att, enligt vad av kommitténs motivering synes framgå, meningen är, att den försörjningspliktige skulle förpliktas att utgiva bidragen i förskott, vilket, såsom ovan antytts, icke torde kunna ske enligt nu gällande fattigvårdsförordning. Slutligen må anmärkas, att även utan det föreslagna stadgandet i 20 § av nu förevarande lagförslag fattigvårdssamhälle i många fall kan genom införsel i den försörjningsskyldiges lön åtminstone i viss mån bereda sig säkerhet för samhället tillkommande ersättning för åt den försörjningsberättigade lämnad fattigvård. Har denne genom rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal fått sig tillerkänt underhållsbidrag av den försörjningspliktige, kan, därest den försörjningsberättigade av samhället åtnjuter full försörjning, som icke är tillfällig, fattigvårdssamhället såsom målsman för denne söka införsel i den försörjningspliktiges avlöning; och vad sålunda inflyter äger samhället använda för att erhålla ersättning för den lämnade fattigvården. Har underhållsbidrag icke blivit i nyssnämnda ordning bestämt, kan när lagstadgad underhållsskyldighet förefinnes, fattigvårdssamhället på grund av sitt målsmanskap vidtaga åtgärder för att få den försörjningsskyldige förpliktad att utgiva underhållsbidrag. På grund

härav hemställes, att vad ifrågavarande paragraf innehåller om införsel för bidrag till fattigvårdssamhälle må utgå.

Justitieråden *Sjögren* och *Dyberg*:

Så vitt detta stadgande avser att utsträcka användningen av införsel att gälla jämväl till förmån för fattigvårdssamhälle, är stadgandet byggt på det av fattigvårdslagstiftningskommittén upprättade förslaget till lag om fattigvården. Vid sådant förhållande måste det möta svårigheter att, innan sistnämnda förslag blivit upphöjt till lag, meddela bestämmelser om införsels användande i berörda utsträckning. De villkor, varunder detta bör äga rum, måste angivas i lagen. I de fall, där rätten till underhåll kan av den underhållsberättigade själv göras gällande och sålunda fråga icke är om ersättning för lämnad fattigvård, synes denna rätt icke höra överflyttas på det fattigvårdssamhälle, som bidrager till försörjningen. Åtminstone måste i lagen om fattigvård närmare angivas de förutsättningar, varunder i angivna fall fattigvårdssamhället må kunna övertaga den underhållsberättigades anspråk mot den underhållsskyldige. Då utredning härutinnan saknas, synes med användningen av införsel till förmån för fattigvårdssamhälle böra anstå, tills frågan härom kan komma under bedömande i samband med den nya fattigvårdslagstiftningen. På grund härav hemställes, att stadgandet om införsel till förmån för fattigvårdssamhälle må utgå.

Regeringsrådet *Palmgren*:

Då med förslaget om rätt för fattigvårdssamhälle att erhålla införsel för utbekommande av bidrag till försörjning, som samhället fått bestrida, avses allenast utgifter för den framtida försörjningen, men uttrycket bidrag i lagförslaget eljest begagnas även för att beteckna underhållskostnad under förfluten tid, torde en ändrad avfattning av förevarande paragraf härutinnan vara av nöden.

Lagrådet:

Vidkommande införsel för skadestånd av i 20 § omförd art kan anmärkas, att i rättsligt hänseende ett anspråk å dylikt skadestånd är av väsentligen annan beskaffenhet än den rätt till underhållsbidrag, varom i övrigt här är fråga. Tillräckliga skäl torde icke föreligga att i avseende å dylikt skadestånd skapa ett exekutionsprivilegium av så utomordentlig art som införsel. Exempelvis i följd av misshandelsbrott kunna ännu mer ömmande skadeståndsanspråk uppstå, för vilka ett dylikt privilegium icke ifrågasatts. I anledning härav hemställes, att vad i denna paragraf är stadgat om införsel för skadestånd må utgå.

Förslaget till lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket.

1 §.

Lagrådet:

Då barnet uppnått femton år, synes hinder icke böra möta för den underhållsskyldige att avflytta från riket, ändock att underhållsbidrag, som tidigare förfallit, återstå oguldna. Till förekommande av misstolkning härutinnan torde avfattningen av stadgandet i första stycket böra förtydligas.

Det synes nödvändigt, att i första stycket utsättes, hos vilken överexekutor pant eller borgen bör ställas, och torde i detta hänseende böra föreskrivas, att säkerheten skall ställas hos överexekutor i den ort, där den underhållsskyldige har sitt hemvist.

Darjämte bör det lämpligen föreskrivas skyldighet för överexekutor, därest den underhållsberättigades hemvist är känt, att till denne med posten avsända underrättelse därom, att säkerhet blivit ställd.

Justitieråden *Berjman*, *Sjögren* och *Dyberg*:

Om, på sätt vid 20 § av förslaget till lag om införsel i avlöning, pension eller livränta hemställets, vad i nämnda paragraf stadgas om införsel till förmån för fattigvårdssambälle uteslutes, bör jämväl andra stycket i nu förevarande paragraf utgå.

2 §.

Justitieråden *Sjögren* och *Dyberg*:

Därest, på sätt vid 3 § hemställes, bestämmelsen om rätt för fattigvårdsstyrelse att begära avflyttningsförbud kommer att utgå, torde icke föreliggande tillräckligt skäl för bibehållande av här meddelad föreskrift om fattigvårdsstyrelsens hörande över ansökan, som i första stycket omförmäles.

3 §.

Justitieråden *Sjögren* och *Dyberg*:

Frågan om fattigvårdsstyrelsens rätt att begära avflyttningsförbud synes böra avgöras först i samband med den nya fattigvårdslagstiftningen. De villkor måste närmare angivas, varunder fattigvårdsstyrelsen må i be-

rörda hänseende kunna föra talan. Sådan talan torde i allt fall icke utan inskränkning kunna tillerkännas fattigvårdsstyrelse. Den begränsning, som sålunda är påkallad, förutsätter en utredning, som icke nu föreligger. I anledning härav hemställes, att vad i första stycket stadgas om fattigvårdsstyrelse må utgå.

4 §.

Lagrådet:

När ansökan om avflyttningsförbud ej av utmätningssmannen bifallits, bör överexekutor vid klagan häröver kunna i avbidan på den underhållsskyldiges yttrande över besvaren utfärda förbud att gälla tills vidare och intill dess ärendet av överexekutor slutligen prövats. Ett tillägg härom torde efter mönstret av stadgandet i 194 § utsökningslagen böra göras.

5 §.

Lagrådet:

I enlighet med vad ovan beträffande första stycket av 1 § erinrats därom, att förbudet bör gälla endast till förmån för barn under femton år, ändock att underhållsbidrag, som tidigare förfallit, återstå oguldna, synes i 5 § upphävandet av ett enligt 3 § utfärdat avflyttningsförbud icke böra göras beroende därav, att bidragsplikten, sådan den bestämts att utgå till barn under femton år, upphört, utan endast därav, att barnet fyllt femton år. Då emellertid jämväl andra än de i paragrafen ouförmålda fallen finnas, i vilka förbudet bör kunna upphävas, synes det riktigast, att åt paragrafen gives en mera allmänt hållen avfattning av det huvudsakliga innehåll, att därest den, för vilken avflyttningsförbud utfärdats, visar, att de omständigheter, som föranlett förbudet, ej vidare äro för handen, förbudet skall av överexekutor upphävas.

8 §.

Justitierådet *Sjögren*, regeringsrådet *Palmgren* och justitierådet *Dyberg:*

Då begäran om avflyttningsförbud icke må bifallas, med mindre fara är för handen, att den underhållsskyldige avflyttar från riket utan att hava ställt säkerhet som i 1 § sägs, samt talan mot överexekutors beslut, varigenom sådan begäran bifallits, får fullföljas till hovrätt och därifrån till högsta domstolen, synes det onödigt att medgiva, att frågan, huruvida

sådan fara är för handen, jämväl må upptagas vid underrätt för att måhända åter fullföljas till hovrätt och högsta domstolen. Det finnes tydligen blott ringa utsikt att medelst vittnesförhör vid domstol kunna ådagalägga, att den fara, som vid ärendets första handläggning på grund av då befintligt bevismaterial antogs föreligga, var endast skenbar; den till domstol instämnda talan blir regelmässigt utan åsyftat resultat. Då en återgång av förbudet lär kunna ernås endast i ett försvinnande fåtal fall, och det gagn, som den underhållsskyldige kan hava av återgången, måste skattas ytterst ringa, enär det allmänna förbudet i 1 § kvarstår, synes ärendet icke böra dragas under domstols prövning i annan ordning än genom besvär över överexekutors utslag. Stadgandet i 8 § torde därför böra utgå.

10 §.

Lagrådet:

Av lagtexten framgår ej med tillräcklig tydlighet, huruvida bestämmelsen i första stycket skall avse jämväl förfallna bidragsbelopp. Är bidragsplikten bestämd genom domarens eller rättens beslut, vore det oegentligt, att frågan om utgivande av redan förfallna bidragsbelopp skulle kunna genom ett med lagsökning likartat förfarande göras till föremål för överexekutors prövning och beslut. Att anlita överexekutor för uttagande av dylika bidragsbelopp skulle för övrigt innebära en onödig omgång, då verkställighet av domarens eller rättens beslut i denna del kan av den berättigade påkallas omedelbart hos utnättningsman. Vad nu sagts gäller jämväl beträffande bidragsbelopp, som den underhållsskyldige redan av överexekutor i lagsökningsväg förpliktats utgiva. I det fall att bidragsplikten grundas å avtal, som ej varit föremål för domstols eller överexekutors prövning, kunna förfallna bidragsbelopp utsökas genom lagsökning i vanlig ordning och behöva således icke inbegripas under det särskilda förfarande, som nu är i fråga. Detta förfarande synes böra vara inskränkt till att avse allenast icke förfallna bidragsbelopp.

För vinnande av tydlighet i nu berörda avseende och med hänsyn till bestämmelsen i tredje stycket, att influtna medel skola, i den mån bidraget förfaller, tillhandahållas den berättigade, torde åt stadgandet i första stycket böra, med någon jämkning av detsamma även i övrigt, givas det innehåll, att om underhållsskyldig avflyttat från riket utan att hava ställt säkerhet, som i 1 § sägs, eller blivit därifrån befriad eller fara är för handen, att han avflyttar utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, överexekutor skall äga att på yrkande av den underhållsberättigade förpliktade den underhållsskyldige att till överexekutor

genast inbetala kapitalvärdet av den del av underhållsbidraget, som vid betalningstiden icke är förfallen.

I lagen synes böra stadgas, efter vilken räntefot kapitalvärdet skall beräknas.

Å mål, som sålunda anhängiggöres hos överexekutor, torde bestämmelserna om lagsökning i allt huvudsakligt kunna göras tillämpliga. Detta gäller icke blott beträffande målets handläggning och klagan över överexekutors beslut utan även i fråga om vilken överexekutor som skall vara behörig att taga befattning med målet. Därest målet varder såsom tvistigt till domstol förvisat, synes giltigt skäl ej föreligga att på sätt i förslaget skett begränsa domstolens prövningsrätt, utan torde domstolen böra avgöra målet i hela dess vidd. I enlighet med nu uttalade uppfattning hemställles om sådan ändring av andra stycket, att detsamma allenast kommer att innehålla den föreskriften, att beträffande ifrågavarande mål skall i tillämpliga delar gälla vad om lagsökning för gäld är stadgat. Utan särskilt stadgande lärer då vara klart, att där målet blivit såsom tvistigt förvisat till domstol och den underhållsberättigade därstädes vunnit sin talan, det ankommer på den underhållsberättigade att ingiva domstolens utslag till överexekutor för verkställighet.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Lagrådet:

Sista stycket i fjärde momentet, vars införande med hänsyn till lydelsen av andra stycket strängt taget icke torde vara behöfligt, bör, om det bibehålles, underkastas någon jämkning, därest vad lagrådet föreslagit vid första stycket av 52 § i förslaget till lag om barn utom äktenskap vinner bifall.

Förslaget till lag om adoption.

1 §.

Justitierådet *Sjögren:*

I förslaget saknas motsvarighet till det i främmande lagar regelmässigt för adoption föreskrivna villkor, att en viss ålderskillnad förefinnes mellan adoptanten och den, som adopteras. I motiven anföres, att

det lärer kunna förväntas, det domstolen skall utan särskild föreskrift taga behörig hänsyn till åldersskillnad. För att tillämpningen må bliva likformig och till undvikande av ett för den allmänna uppfattningen stötande resultat, som kan tänkas uppstå genom frånvaron av en för domstolarna bindande föreskrift, torde det dock vara lämpligt, att en bestämd åldersskillnad föreskrives i lagen, med rätt för Konungen att därifrån meddela dispens. Det bör beaktas, att då adoptionsfrågan enligt förslaget skall handläggas av underrätterna, möjlighet i regel saknas att vinna rättelse, om ansökan bifallits. I fråga om en så viktig, för hela rättsinstitutet grundläggande förutsättning som förhandenvaron av en viss åldersskillnad bör man icke vara hänvisad till underrätternas växlande praxis. Det norska förslaget, som jämväl saknar stadgande om viss åldersskillnad såsom villkor för adoption, har i stället i sin senaste form uppställt andra villkor, som synas lämna en tillräcklig garanti jämväl för åldersskillnad. Och då såväl enligt det norska som enligt det danska förslaget adoptions beviljande ankommer på regeringen, ligger häri i allt fall en garanti för en enhetlig praxis. Med det svenska förslagets ståndpunkt åter torde bäst överensstämma att meddela ett stadgande i lagen. Åldersskillnaden synes böra sättas till minst femton år. I enlighet härmed hemställs, att i detta sammanhang må införas en föreskrift av innehåll, att, där adoptanten ej är minst femton år äldre än den, som skall adopteras, adoption ej må beviljas, med mindre Konungen funnit skäligt tillåta, att adoption ändock må äga rum.

Regeringsrådet *Palmgren*:

Prövningen av ansökan om tillstånd att antaga adoptivbarn har i förslaget överlämnats åt domstolarna. Det synes mig likväl kunna med skäl ifrågasättas, huruvida en sådan anordning vore den bästa. Om man också, vad den allmänna kompetensen angår, obetingat med lagberedningen medgiver, att domstolarna skulle kunna fullt tillfredsställande fullgöra ifrågavarande uppdrag, lär det dock vara otvivelaktigt, att det bedömande, varom här är fråga, är av en avgjort annan beskaffenhet än det, som eljest anses böra tillkomma domstolarna. Endast med något enstaka undantag, huvudsakligen på förmynderskapsväsendets område, torde de ärenden, som anvisats våra domstolar till avgörande, vara av den art, att domstolarna i dem äga företaga en sådan skälighetsprövning som i förevarande fall skall äga rum. En prövning av sistnämnda slag synes mig följdriktigt böra uppdragas åt administrativ myndighet. Då lagberedningen i sin motivering såsom skäl för adoptionsärendenas hänskjutande till domstolarna anför, att det gäller fastställande av privata rättigheter, lär

däremot kunna invändas, att det här näppeligen är fråga om fastställande av privata rättigheter, utan om tilldelande därav, något som väl bör bero på administrativ myndighet. Såsom förut blivit inom lagrådet anmärkt, måste vidare, om adoptionsfrågan skall handläggas av domstolarna, behandlingen bliva beroende av en växlande praxis, och något annat kan ej heller gärna bliva fallet, om handläggningen överlämnas till mer än trehundra underrätter, utan att annat än undantagsvis komma under högre domstols prövning. Det ofta återopade skalet för måls hänvisande till domstolarna, att vittnesbevisning kan vara av nöden, torde här sakna giltighet, då i förevarande ärenden vittnens avhörande på ed knappast kan ifrågakomma. Härtill kommer den för de intresserade säkerligen i många fall stötande offentlighet, som vid handläggning inför domstol skulle bliva en följd av den domstolen ålagda utredningen, om adoptionen lämpligen må äga rum.

Så vitt jag kan finna, bör därför prövningen av ansökan om tillstånd till adoption och om hävande av adoption på grund av därom träffat avtal, i nära överensstämmelse med vad de norska och danska förslagen innehålla, tillkomma Konungen. Genom vederbörande underordnade myndigheter skulle i sådant fall säkerligen kunna vinnas all den utredning, som för prövningen vore erforderlig. Om det kan antagas, att adoptionsärendena komma att uppgå till så stort antal, att deras handläggning skulle över hövan öka statsrådets arbetsbörda, kunde handläggningen överlämnas åt Konungens befallningshavande, med rätt för vederbörande att i vanlig ordning anföra besvär hos Konungen. En dylik anordning skulle visserligen även möta betänkligheter men vore dock enligt min mening att ur ovan angivna synpunkter föredraga framför domstolsbehandling.

Vad beträffar fråga om hävande av adoption i annat fall än då därom träffats överenskommelse, lär det vara uppenbart, att sådan fråga, likaledes i överensstämmelse med de norska och danska förslagen, bör hänskjutas till domstol.

2 §.

Justitierådet *Bergman* och regeringsrådet *Palmgren*:

Uti 2 § stadgas såsom regel, att omyndig förklarad ej må antaga adoptivbarn. Till stöd för detta stadgande har lagberedningen återopat den stora och omfattande betydelse, som adoptionen har för adoptanten, ävensom den omständigheten att det om en omyndig förklarad person i allmänhet må kunna antagas, att han är föga skickad att åtaga sig de mångahanda förpliktelser, som adoptionen medför, särskilt då den, som adopteras, är minderårig. Ett undantag från regeln har lagberedningen dock ansett böra göras för det fall, att omyndig förklarad vill adoptera

gemensamt med myndig make och förmyndaren samtycker därtill. Även för ett annat fall torde emellertid undantag böra göras. Det synes nämligen icke böra vara förbjudet för en omyndig förklarad person att adoptera sitt eget barn utom äktenskap, även om nyssnämnda i förslaget angivna fall icke är för handen. Enligt 1 § är det medgivet, att till adoptivbarn må antagas jämväl adoptantens barn utom äktenskap. Härigenom öppnas, såsom lagberedningen framhåller, möjlighet för en väsentlig förbättring i många fall av de oäkta barnens beklagansvärda ställning. Särskilt behov att bereda en sådan möjlighet, säger lagberedningen, finnes hos oss, som ej veta av annan legitimation än genom efterföljande äktenskap. I den skrivelse, varigenom riksdagen tog initiativ till lagstiftning om adoption, framhölls även behovet av att utsträcka legitimationsrätten. Det åberopades i sådant hänseende, att fall kunde inträffa, då en fader, som önskade, att hans utom äktenskapet födda barn måtte erhålla ställningen såsom äkta barn, icke kunde uppfylla denna fordran, till exempel då kvinnan vore död eller förlorat förståndets bruk. Förhållanden kunde även tänkas, då möjligheten av ett äktenskap icke vore utesluten, men sådant i allt fall icke vore tillräddigt, såsom då kvinnan vore förfallen till sedeslöshet eller dryckenskap. Lagberedningen framhåller, att om det nu medgives att adoptera eget barn utom äktenskap, försvinner till stor del behovet att legitimera sådant barn annorledes än genom äktenskap, enär barnet genom adoptionen i stort sett får samma ställning, som om det legitimerades. Lagberedningen har icke heller sedermera vid behandlingen av lagstiftningen rörande barn utom äktenskap föreslagit införandet av något nytt sätt för legitimation. De skäl, som sålunda anförts för rätten att adoptera eget barn utom äktenskap, vilka ansetts äga giltighet, även om dessa barns ställning genom den nya lagstiftningen varder i väsentlig grad förbättrad torde gälla, jämväl när adoptanten är omyndig förklarad; och vad av lagberedningen anförts till stöd för regeln, att dylik person ej må antaga adoptivbarn, synes allenast böra föranleda, att då ansökan om adoption göres av omyndig förklarad, rätten kanske i vissa fall finner adoptionen icke lända till gagn för barnet och fördenskull avslår ansökningen. För bifall till ansökningen bör naturligtvis, liksom i det uti 2 § angivna fallet, fordras samtycke av förmyndaren. På grund härav hemställes, att 2 § måtte ändras i nu antytt avseende.

3 §.

Justitierådet *Bergman* och regeringsrådet *Palmgren*:

Vad vid 2 § anförts beträffande adoption av eget barn utom äktenskap såsom ersättning för legitimation av detsamma synes böra föranleda

en ändring jämväl i 3 §. Enligt denna paragraf kan mannen icke annorledes än gemensamt med sin hustru adoptera sitt utom äktenskap födda barn, därest ej det egendomliga fallet skulle föreligga, att hustrun före äktenskapet antagit barnet såsom sitt adoptivbarn. Även eljest synes det dock icke böra vara i lagen förbjudet för mannen att ensam adoptera sitt utom äktenskap födda barn, under förutsättning att hustrun samtycker därtill. Enligt lagberedningens förslag till lag om barn utom äktenskap har dylikt barn, därest det ej är avlat i trolovning eller legitimerats genom efterföljande trolovning, icke arvsrätt efter fadern, och det bör icke vara denne förmenat att genom barnets adoption bereda detsamma denna förmån och även i övrigt giva det den bättre ställning, som det genom adoptionen skulle kunna erhålla. I allmänhet torde nog, om hustrun icke har något emot, att mannen adopterar barnet hon även själv adoptera detsamma, men det kan dock förekomma fall, då hustrun väl icke vill motsätta sig, att mannen adopterar, men icke önskar, att hennes egendom skall genom arv övergå på barnet, och därför icke vill själv adoptera detsamma. Med stöd av det anförda hemställles, att andra punkten i 3 § så ändras, att ena maken däri tillerkännes rätt att med den andras samtycke adoptera sitt barn utom äktenskap.

5 §.

Justitierådet *Sjögren* och regeringsrådet *Palmgren*:

Då enligt allmänna rättsgrundsatser adoptionen kan förklaras overksam, därest ett samtycke, som lagen fordrat, visas vara ogiltigt på grund av tvång eller förledande eller i följd av bristande uppfattning av adoptionens rättsliga innebörd, synes det vara nödigt att höja den åldersgräns, varom här förmåles, till femton år. Detta utesluter icke, att rätten söker inhämta upplysning jämväl om ett yngre barns personliga ställning till adoptionsfrågan och vid prövning av ärendet fäster vederbörlig vikt vid de upplysningar, som härutinnan kunna vinnas. Men ett samtycke, som i rättsligt avseende är bindande, synes kräva en högre ålder än tolv år.

6 §.

Lagrådet:

För adoption av den, som på grund av sin ålder är omyndig, kräves enligt andra stycket, om föräldrarna vunnit hemskillnad eller deras äktenskap är upplöst, samtycke allenast av den av föräldrarna, som har vårdnaden om barnet. Om det ock må vara befogat, att när makar blivit i äktenskapet skilda, adoption av deras barn må kunna ske utan samtycke

av den av föräldrarna, som ej har vårdnaden om barnet, synes man dock hava gått för långt, då i detta avseende hemskillnad likställts med äktenskapsskillnad. Det är ingalunda säkert, att hemskillnad alltid skall leda till äktenskapets upplösning. Tvärtom måste det antagas stundom bliva fallet, att makar, som vunnit hemskillnad, önska försona sig med varandra och åter upptaga sammanlevnaden. Vid sådant förhållande kan det ej vara riktigt, att innan hemskillnaden lett till äktenskapets upplösning, adoption av makarnas barn skall kunna ske mot den ena makens vilja. Detta synes innebära ett alltför stort ingrepp i dennes rätt och vara ägnat att motverka en önskvärd försoning mellan makarna. Skulle i något fall under bestående hemskillnad den av makarna, som ej har vårdnaden om barnet, i illojalt syfte motsätta sig en ifrågasatt adoption av detsamma, må hellre adoptionen anstå, till dess äktenskapet hunnit upplösas. Adoptionsfrågan lär ej kunna vara så brådslande, att icke denna tidpunkt kan inväntas. På grund av vad sålunda anförts hemställas, att vad i andra stycket säges om hemskillnad måtte utgå.

9 §.

Justitieråden *Bergman, Sjögren och Dyberg:*

En föreskrift, varigenom rätten hänvisas att för utrednings vinnande anlita allmän åklagare, synes mindre lämplig och dessutom obehörlig. Undersökning av de förhållanden, som kunna inverka på rättens prövning av adoptionsärendet, måste anses väsentligen falla utom ifrågavarande tjänstemäns verksamhetsområde. Genom ett av rätten anbefallt ingripande från allmänne åklagarens sida kan lätteligen den föreställningen uppstå, att anledning finnes att antaga, att sökanden med hänsyn till personliga egenskaper eller levnadsförhållanden icke är lämplig såsom adoptant. Men det tillhör närmast sökanden själv att om sin person och sina levnadsvillkor meddela och styrka sådana uppgifter, att rätten finner sig övertygad om adoptionens lämplighet. Genom intyg av präst eller annan tjänsteman i orten, ordförande i kommunalstämma, ordförande eller ledamot av kommunalnämnd eller andra trovärdiga personer kan sökanden styrka sin behörighet. För vinnande av fullständig utredning härutinnan bör rätten, där så erfordras, meddela sökanden anvisningar och lämna honom rådrum att fylla vad som brister. Kan sökanden icke fullgöra vad rätten härvid föreskriver, lär icke mycket vinnas genom en av allmän åklagare föranstaltad undersökning. I barnavårdsnämndens yttrande bör för övrigt rätten i regel kunna erhålla ett tillräckligt stöd för sitt omdöme rörande giltigheten av de skäl, som sökanden förebragt. Med hänsyn

till vad sålunda anförts hemställes, att vad i 9 § föreskrivits om allmän åklagares anlåtande må utgå.

10 §.

Justitierådet *Sjögren*:

I första punkten gives en antydning därom, att adoptanten kan hava givit eller utfäst vederlag. Ett sådant vederlag kan svårigen uppfattas annorledes än såsom en ersättning åt barnets föräldrar för deras avstående av föräldramakten. Men lagen synes icke böra giva uttryck åt den uppfattning, att föräldramakt kan avstås mot vederlag i penningar. Giltigheten härav bör, då frågan drages inför domstol, prövas efter allmänna rättsgrundsatser. Endast frågan, huruvida ett dylikt vederlag, där det någon gång skulle förekomma, må hindra adoptionen, bör i detta sammanhang utgöra föremål för rättens prövning, men rättens plikt att företaga en sådan prövning följer av dess skyldighet att kontrollera den allsidiga utredning, som skall föregå beslutet om adoption. En särskild föreskrift om undersökning i berörda hänseende är därför obehörlig. En sådan föreskrift kan också lätt föranleda den missuppfattning, att rätten, därest den bifallit adoptionsansökan, ändock att vederligen sådant vederlag blivit givet eller utfäst, också godkänt vederlagets rättsgiltighet. I anledning härav hemställes, att vad stadgandet innehåller om vederlag åt adoptantens medkontrahent må utgå.

13 §.

Justitieråden *Bergman*, *Sjögren* och *Dyberg*:

Föreskrifterna i denna paragraf synas böra något närmare utvecklas, så att därav jämväl framgår, såväl att adoptantens försörjningsplikt emot adoptivbarnet skall tagas i anspråk framför de naturliga föräldrarnas, som ock att adoptivbarnets försörjningsplikt mot de naturliga föräldrarna, oaktat adoptionen, kvarstår vid sidan av dess försörjningsplikt mot adoptanten. Tillika må anmärkas, att för stadgandet i andra punkten om rätt för adoptanten att erhålla fastställt bidrag till barnets underhåll tillräckliga skäl ej synas föreligga. I överensstämmelse med adoptionens natur och ändamål torde lagen böra utgå från den förutsättning, att adoptanten i regel åtager sig att med egna medel bestrida kostnaden för adoptivbarnets underhåll och uppfostran, samt att sålunda den underhållsskyldighet, som förut ålegat barnets föräldrar, icke av adoptanten må tagas i anspråk såsom bidrag till försörjningspliktens fullgörande. Endast på grund av särskilt avtal bör ett

bidrag av sagda art utgå till adoptanten. Göres i enlighet härmed ändring i förslaget, påkallas därav jämkning i övergångsbestämmelserna.

Därest stadgandet om rätt för adoptanten att erhålla fastställt bidrag till barnets underhåll icke uteslutes, lär det vara nödigt, att nämnda stadgande förtydligas i vissa hänseenden. Så kan det anses tvivelaktigt, huruvida meningen är, att genom adoptionen rätten till underhållsbidraget skall, såsom lagtexten synes antyda, övergå från att vara en rätt för barnet till att bliva en rätt för adoptanten. Likaså synes det tvivelaktigt, huruvida genom adoptionen den underhållsskyldiges rätt att jämlikt 33 § av förslaget till lag om barn utom äktenskap erhålla nedsättning av bidraget skall upphöra, samt huruvida rätt till införsel i avlöning, pension eller livränta jämte rätt att utverka förbud att avflytta från riket skall vara förenad med den rätt till underhållsbidrag, som må tillkomma adoptanten. Om meningen är att i dessa fall hävda den för adoptanten förmånligare tolkningen av stadgandets innebörd, synes en sådan tolkning kunna medföra en viss, icke ringa, obillighet mot barnets naturlige fader, för vilken det icke bör vara likgiltigt, huruvida bidraget utgår till hans barn eller till adoptanten.

20 §.

Justitieråden Bergman, Sjögren och Dyberg:

Då det åliggande att tillvarataga adoptivbarns intresse, som här lämnats allmän åklagare, synes bättre stå tillsammans med de uppgifter, vilka i allmänhet tillkomma barnavårdsnämnd, än med allmän åklagares tjänsteverksamhet i övrigt, hemställas, att i andra stycket barnavårdsnämnd insättes i stället för allmän åklagare.

23 §.

Lagrådet:

Denna paragraf torde böra fullständigas därhän, att om den, mot vilken ansökningen är riktad, befinner sig på okänd ort, god man skall av domstolen förordnas att i ärendet bevaka hans rätt. Då ansökan om adoptivförhållandes hävande icke lär kunna bifallas, utan att den andra parten i adoptivförhållandet fått tillfälle att yttra sig över ansökningen, kan det vara synnerligen angeläget, att god man varder förordnad i det fall, att adoptant gör framställning om hävande på den grund att sådan omständighet, som avses i 21 §, föreligger emot adoptivbarnet, samt detta avvikit, utan att kännedom kan vinnas om dess vistelseort. Och upphävande av adoptivförhållandet har i sådan händelse särskilt den betydelsen för adoptanten, att han icke därförutan kan genom testamente förfoga över

den egendom, som eljest måst förbehållas åt adoptivbarnet. Fall kan möjligen även förekomma, då adoptivbarnet har anledning att yrka hävande och adoptanten begivit sig till okänd ort.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Lagrådet:

Sedan förevarande lagförslag blivit remitterat till lagrådet, har den 17 juni 1916 utfärdats lag om försäkring för olycksfall i arbete, vilken skall träda i kraft den 1 januari 1918. Då genom denna lag lagen den 5 juli 1901 blivit upphävd, förfaller frågan om ändring av sistnämnda lag. I stället påkallas av förslaget till lag om adoption ändring i 7 § i omförmälda lag av den 17 juni 1916.

Förslaget till lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen.

14 KAP.

37 §.

Lagrådet:

Då jämväl i 16 kap. 12 § förekommer hänvisning till 14 kap. 35 §, bör nämnda hänvisning ändras i likhet med vad i nu förevarande paragraf ägt rum.

Övriga lagförslag.

Lagrådet:

Övriga remitterade lagförslag finner lagrådet icke föranleda någon anmärkning.

Förutom i de författningar, uti vilka enligt de remitterade förslagen ändringar föreslås, torde i anledning av förslaget till lag om adoption ändring böra göras i 17 § av lagen den 30 juni 1913 angående allmän pensionsförsäkring.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
lördagen den 20 januari 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde lag-
rådets utlåtande över de genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 april 1916
till lagrådet remitterade förslag till

- 1) lag om barn utom äktenskap;
- 2) lag om äktenskaplig börd;
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps in-
gående och upplösning;
- 4) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta;
- 5) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;
- 6) lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o och 17:o) i lagen den 26 maj
1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;
- 7) lag om adoption;
- 8) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock
till 1 kap. 6 § rättegångsbalken;

- 9) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen;
- 10) lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete;
- 11) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen;
- 12) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen; samt
- 13) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning.

Departementschefen anförde:

»Beträffande tillkomsten av förevarande lagförslag torde jag till en början få erinra om Eders Kungl. Maj:ts beslut den 3 december 1909, att lagberedningen skulle företaga omarbetning av giftermålsbalken med tillhörande författningar samt de delar av ärvdabalken, som kunde bära i sammanhang därmed behandlas. Den 31 december 1909 förordnade Eders Kungl. Maj:t, att till lagberedningen skulle för att tagas i övervägande vid fullgörande av det lagberedningen sålunda meddelade uppdrag överlämnas, bland annat, riksdagens skrivelse den 3 mars 1908 angående lagstiftning om adoption. Eders Kungl. Maj:t, som under år 1909 jämväl tog initiativ till ett för Sverige, Danmark och Norge gemensamt lagstiftningsarbete å familjerättens område, förordnade genom beslut den 9 juni 1911, att deltagandet för Sverige i det gemensamma lagstiftningsarbetet finge avse, bland annat, även frågan om adoption. Lagberedningen har haft att vid uppgörande av förslag till lagstiftning i detta ämne samverka med danska och norska kommitterade för åstadkommande av så vitt möjligt överensstämmande lagförslag. På hösten 1913 avgåvo lagberedningen och de danska och norska kommitterade förslag till lagar om adoption, vilka förslag i allt väsentligt överensstämma med varandra. Samtidigt överlämnade lagberedningen jämväl vissa med förslaget till lag om adoption sammanhörande lagförslag.

I en till Eders Kungl. Maj:t ingiven, i december 1910 dagtecknad petition från invånare i Stockholms stad och län hemställdes, att lagberedningen och den för utarbetande av förslag till förändrad lagstiftning angående fattigvården m. m. tillsatta kommitté måtte erhålla uppdrag att avgiva särskilda förslag dels till lagstiftning, som på effektivt sätt tillgodosåge utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning, dels ock till lagstiftning angående mera effektiva bestämmelser mot gifta familjeförsörjare, som försummade sin försörjningsplikt. Enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut den 10 februari 1911 överlämnades denna petition till lagberedningen och nämnda kommitté att tagas i övervägande vid fullgörande av dem givna uppdrag, med förordnande att lagberedningen och kommittén skulle undersöka, huruvida de ämnen, som i petitionen avsåges,

kunde särskilt för sig behandlas, och, därest sådan behandling funnes kunna äga rum, snarast möjligt inkomma med förslag till lagstiftning i berörda hänseende. Efter överläggningar mellan lagberedningen och kommittén ansågs det tillkomma lagberedningen att upprätta förslag till lagstiftning om barn utom äktenskap och därmed sammanhörande ämnen av huvudsakligen civilrättslig natur. Med underdånig skrivelse den 30 november 1915 avlämnade lagberedningen förslag till lag om barn utom äktenskap ävensom vissa andra av sistberörda förordnande föranledda lagförslag.

De sålunda av lagberedningen avgivna bägge grupper av lagförslag har jag ansett böra vinna vidare behandling i ett sammanhang. Huvudsakligen av denna anledning hava, på sätt statsrådsprotokollet för den 28 april 1916 utvisar, förslagen inom justitiedepartementet undergått några mindre väsentliga ändringar, varefter desamma remitterats till lagrådet.»

Efter att hava redogjort för innehållet i de till lagrådet remitterade förslagen och lagrådets utlåtande över dessa ävensom de utlåtanden och yttranden samt den skrivelse i ärendet, vilka omförmälas i statsrådsprotokollet för nyssnämnda dag, anförde departementschefen vidare:

»Med anledning av lagrådets utlåtande hava lagförslagen blivit översedda. Därvid hava de anmärkningar, som framställts av lagrådet eller dess flesta ledamöter i huvudsak iakttagits, där ej annat framgår av vad i det följande erinras. Vissa jämkningar och förtydliganden av redaktionell art hava därjämte vidtagits.

På huvudsaklig grundval av det norska förslaget till lag om adoption har för 1916 års storting framlagts kungl. proposition med förslag till lagstiftning i detta ämne, vilket förslag dock ännu icke vunnit behandling av stortinget. För att emellertid söka åstadkomma samförstånd beträffande de ändringar av saklig innebörd, vilka av lagrådets anmärkningar i fråga om förslaget till lag om adoption kunde finnas påkallade, hava delegerade från de tre länderna haft gemensamma överläggningar i Stockholm under december månad 1916.

Vad angår lagrådets yttrande vid 14 § i förslaget till lag om barn utom äktenskap, är uppenbarligen förslagets mening, att även gift kvinna skall kunna förordnas till barnavårdsman. Då även utan uttrycklig bestämelse härutinnan något missförstånd näppeligen torde vara att befara, har sådan bestämelse icke syntts erforderlig.

Vid övervägande av vad lagrådet anført vid 2 § i förslaget till lag om äktenskaplig börd har jag funnit, att ur denna paragraf lämpligen bör uteslutas föreskriften om moderns instämmande, vilken föreskrift kan förstås därhän, att ett sådant instämmande inom de i paragrafen omförmälda

sex månader skulle vara ett villkor för talans upptagande till prövning. Motsvarande stadgande i 5 § har likaledes uteslutits. Däremot har jag i stället låtit i 6 § införa en bestämmelse att modern skall höras i målet, där det kan ske. Nu ifrågavarande talan berör nämligen modern på det närmaste. Den är i regel grundad på förutsättningen om ett av modern begånget äktenskapsbrott. Bifalles talan, och skall följaktligen barnet icke anses såsom barn i äktenskapet, övergår utan vidare rätten och plikten till vårdnaden om barnet på modern. Hon får ock bära kostnaden för barnets underhåll antingen ensam eller gemensamt med den man, som kan fastställas vara dess fader.

Enligt 2 § i förslaget till lag om införsel i avlöning, pension eller livränta kan ansökan om införsel göras icke blott skriftligen utan även muntligen och skall vid ansökningen lämnas uppgift å den underhållsskyldiges hemvist och anställning. Lagrådet hemställer, att ansökan må ske endast skriftligen samt att sökanden jämväl bör uppgiva, för vilken förfluten tid underhållsbidrag är oguldet, och för vilka bidrag införsel begäres. Tillräckliga skäl att avvika från förslagets ståndpunkt i denna del hava ej synts mig föreligga. Ansökningens innebörd torde med erforderlig säkerhet och tydlighet framgå av sökandens muntliga uppgifter till utnättningsmannen, vilken i enlighet med förslagets principer bör lämna hjälp åt sökanden. Erhållna upplysningar har utnättningsmannen att omedelbart anteckna i den dagbok, som skall föras över ifrågavarande ärenden. För sökanden torde det ej sällan erbjuda svårigheter att själv uppsätta en skriftlig ansökan. Felande uppgifter i de avseenden, lagrådet framhållit, synas för övrigt knappast behöva utgöra hinder för ärendets prövning. Framgår ej av den till utnättningsmannen ingivna dom eller handling, genom vilken underhållsbidraget blivit bestämt, att avbetalning ägt rum, lärers få presumeras, att hela underhållsbidraget är oguldet. Då enligt förslaget den underhållsskyldige skall höras över ansökningen, får han dessutom tillfälle att uppgiva och styrka, huruvida och i vad mån avbetalning skett. Likaledes torde man få antaga, att införsel begäres i den omfattning, lagen medgiver, där ej sökanden i ett eller annat avseende begränsat sin begäran.

Beträffande lagrådets anmärkning vid 6 § må erinras, att de i paragrafen givna regler angående innehållet av beslut om införsel uppenbarligen böra äga tillämpning jämväl vid beslut om jämkning, varom förmäles i 7 §. Genom stadgandet i 6 § andra stycket, att införsel ej må beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år innan ansökningen gjordes, har man velat förekomma, att från förfluten tid resterande belopp i större omfattning uttages genom införsel. Denna regel bör, efter vad nyss är sagt, iakttagas jämväl vid beslut om

jämkning. Då emellertid för jämningsbeslut icke förutsattes, att formelig ansökan göres, kan tvëkan uppstå huru regeln skall vid jämningsbeslutet tillämpas. Den oegentlighet, som sålunda förefinnes, synes lämpligast kunna avlägsnas genom att stadgandet i 6 § andra stycket ändras så, att den förflutna tid, för vilken införsel må beviljas, inskränkes till ett år före beslutets meddelande. Detta stadgande blir då tillämpligt såväl på det första beslutet om införsel som på beslut om jämning däri, därvid naturligtvis i senare fallet tidsbestämmelsen hänföres till jämningsbeslutet. Iaktages detta, kan svårligen under den tid underhållsskyldigheten fortfar införsel komma att äga rum för uttagande av underhållsbidrag för tid, som ligger avsevärt långt tillbaka. Detta skulle emellertid kunna bliva fallet, om efter underhållstidens slut resterande bidrag finge uttagas genom införsel. Det är framför allt häremot, som lagrådets anmärkning riktar sig. För att förekomma en sådan helt visst ej åsyftad följd, har i 8 § införts uttryckligt stadgande, att beslut om införsel ej skall tillämpas efter underhållstidens utgång, även om den underhållsskyldige då ännu häftar för oguldet underhållsbidrag.

Att, på sätt tre ledamöter av lagrådet vid 6 § förordat, utsträcka rätten till uttagande genom införsel av ej förfallet bidrag har synts innebära för stor stränghet mot den underhållsskyldige och jämväl kunna föranleda svarigheter i tillämpningen.

Samma ledamöter av lagrådet hava ifrågasatt upptagande i förslaget av en förekrift, att vid uttagande av underhållsbidrag medelst införsel ränta å förfallna bidragsbelopp ej må beräknas. Redan förslagets nuvarande avfattning synes mig lämna stöd för den meningen, att ränta å underhållsbidrag icke får i nämnda ordning uttagas. Enligt hittillsvarande praxis har för övrigt sådan ränta icke pläгат utdömas. Med hänsyn härtill har ifrågasatta föreskrift ansetts obehövlig.

Lagrådet föreslår, att den i 20 § upptagna bestämmelsen om införsel för skadestånd till följd av trolovnings brytande, äktenskaps återgång eller äktenskapsskillnad måtte utgå ur förslaget. Ifrågavarande bestämmelse har tillkommit för att bereda nödig effektivitet åt skadestånds utdömande i dessa fall. Beträffande skadestånd till följd av trolovnings brytande tillåter jag mig erinra, hurusom under förhandlingarna i riksdagen angående lagen om äktenskaps ingående och upplösning, varigenom de s. k. ofullkomnade äktenskapen avskaffades, från flera håll betonades angelägenheten därav, att skadestånd i nämnda fall måtte kunna uttagas. Såsom en lämplig utväg härför angavs nu föreslagna exekutionssätt. I riksdagens skrivelse om antagande av nämnda lag har också hemställts om utredning, på vilket sätt genom lagstiftningens försorg en förbättrad

rättsställning skulle kunna beredas de utom äktenskapet födda barnens mödrar, särskilt i de fall, då hävdandet skett under trolovning eller äktenskapslöfte. Uppenbart är, att förslaget högst väsentligt främjar det av riksdagen sålunda uttalade önskemål. Det skadestånd, varom i förslaget är fråga, torde för övrigt till ej ringa del avse att bereda underhåll åt den skadeståndsberättigade och sålunda hava samma karaktär som underhållsbidrag. Särskilt lärer detta vara fallet, där skadeståndets uttagande genom införsel behöver ifrågakomma. Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag ansett den av lagrådet föreslagna ändringen icke böra vidtagas.

Vad tvenne ledamöter av lagrådet vid 2 och 3 §§ i förslaget till lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket erinrat mot fattigvårdsstyrelses rätt att begära avflyttningsförbud har synts mig icke böra föranleda ändring i förslaget. Att fattigvårdsstyrelse äger sådan rätt torde vara av vikt och något opåkallat ingripande från dess sida lär icke vara att befara.

Beträffande förslaget till lag om adoption anser en ledamot av lagrådet, att såsom villkor för adoption bör i förslaget föreskrivas en åldersskillnad av minst femton år mellan adoptant och adoptivbarn, med rätt dock för Konungen att därifrån meddela dispens. Att ifrågasatta i adoptionens natur och väsen grundade åldersskillnad i regel bör föreligga är uppenbart. I likhet med lagberedningen anser jag det emellertid utan fara kunna anförtros åt domstol, som enligt förslaget skall ägna varje adoptionsärende en noggrann lämplighetsprövning, att även taga hänsyn till berörda villkor. Och i de fall, då adoption bör komma till stånd utan att angivna skillnad i ålder är för handen, synes det innebära en onödig omgång att hänvisa sökanden att först hos Konungen begära dispens.

En annan ledamot av lagrådet gör gällande, att prövning av ansökan om tillstånd till adoption och om hävande av adoption på grund av därom träffat avtal bör tillkomma Kungl. Maj:t eller eventuellt Kungl. Maj:ts befallningshavande. Förslagets ståndpunkt att förlägga ifrågavarande prövning till domstol synes mig på de skäl lagberedningen anfört förtjäna företräde. En skälighetsprövning, likartad med den som i förevarande ärende bör äga rum, tillkommer domstol icke blott på förmynderskapsväsendets område utan ock inom viktiga delar av äktenskapsrätten. Jämväl enligt den utländska kontinentala lagstiftningen är prövning av adoptionsärenden i regel förlagd till domstol.

I enlighet med vad två ledamöter av lagrådet anfört har i 2 § in tagits en bestämmelse om rätt för omyndig förklarad att med förmyndarens samtycke adoptera eget barn utom äktenskap. Samma ledamöter hava jämväl förordat, att ena maken tillerkännes rätt att med den andres

samtycke adoptera eget barn utom äktenskap. Den i förslaget hävdade principen, att då adoptivbarn upptages i en familj, det bör erhålla ställning såsom makarnas gemensamma barn och båda makarna följaktligen deltaga i adoptionen, anser jag lika med lagberedningen vara av den vikt, att ifrågasatta undantag därifrån icke bör äga rum. Allenast för sällsynta fall skulle för övrigt ett stadgande härutinnan vara av behovet påkallat.

Tvenne ledamöter av lagrådet hava hemställt, att åldersgränsen i 5 § måtte höjas från tolv till femton år. Avgörande betydelse synes mig ej böra fästas vid det av lagrådets ledamöter härvid angivna skäl. Barnets intressen torde bliva bäst tillgodosedda genom den lägre åldersgränsen. Vid överläggningarna med de norska och danska delegerade hava jämväl dessa enhälligt uttalat sig härför. Förslaget har därför på denna punkt bibehållits oförändrat.

Vid övervägande av vad inom lagrådet erinrats vid 9 § har jag funnit den däri upptagna bestämmelsen om allmän åklagares anlitande för utrednings vinnande böra utgå. Att, såsom inom lagrådet ifrågasatts, bygga allenast på sökandens utredning och det yttrande barnavårdsnämnden kan komma att avgiva synes mig dock ej erbjuda tillräcklig trygghet. Jag har därför låtit i paragrafen införa ett stadgande, att rätten äger införskaffa erforderlig utredning. I sammanhang härmed har jämväl i paragrafen gjorts en hänvisning till de för brottmål gällande bestämmelser beträffande ersättning av allmänna medel till personer, som enligt rättsens förordnande inkallats i målet.

Då förslaget till ändring i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete förfallit till följd av nämnda lags upphävande genom lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, har jag, på sätt lagrådet jämväl hemställt, i stället låtit uppgöra förslag till ändring av sistnämnda lag. I fråga om rätt till ersättning enligt denna lag hava adoptivbarn och adoptivföräldrar ansetts böra likställas med naturliga barn och föräldrar och har i enlighet härmed 7 § ändrats. Sådan likställighet har i detta sammanhang synts böra genomföras jämväl beträffande den i 2 § innehållna föreskrift, att arbetsgivares barn och föräldrar icke i förhållande till honom skola anses såsom arbetare enligt denna lag. Slutligen har, i anledning av det i 10 § av förslaget till lag om barn utom äktenskap upptagna stadgande om inköp av livränta i riksförsäkringsanstalten, till 35 § sista stycket fogats ett tillägg, enligt vilket riksförsäkringsanstalten bemyndigats att sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap.

På lagrådets hemställan hava tilläggsförfattningarna fullständigats med förslag dels till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli

1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, dels till lag om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.»

Departementschefen uppläste härefter i enlighet med det avgivna yttrandet avfattade förslag till

- 1) lag om barn utom äktenskap;
 - 2) lag om äktenskaplig börd;
 - 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning;
 - 4) lag om adoption;
 - 5) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta;
 - 6) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;
 - 7) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen;
 - 8) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen;
 - 9) lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman;
 - 10) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken;
 - 11) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen;
 - 12) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning;
 - 13) lag om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring;
 - 14) lag om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete; och
 - 15) lag om ändrad lydelse av 2 § 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;
- och hemställde departementschefen, att förslagen måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition för riksdagen till antagande framläggas.

Statsrådets övriga ledamöter biträdde departementschefens hemställan; och täcktes, med bifall till densamma, Hans Maj:t Konungen förordna, att nådig proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skulle till riksdagen avlätas.

Ur protokollet

Nils Berlin.